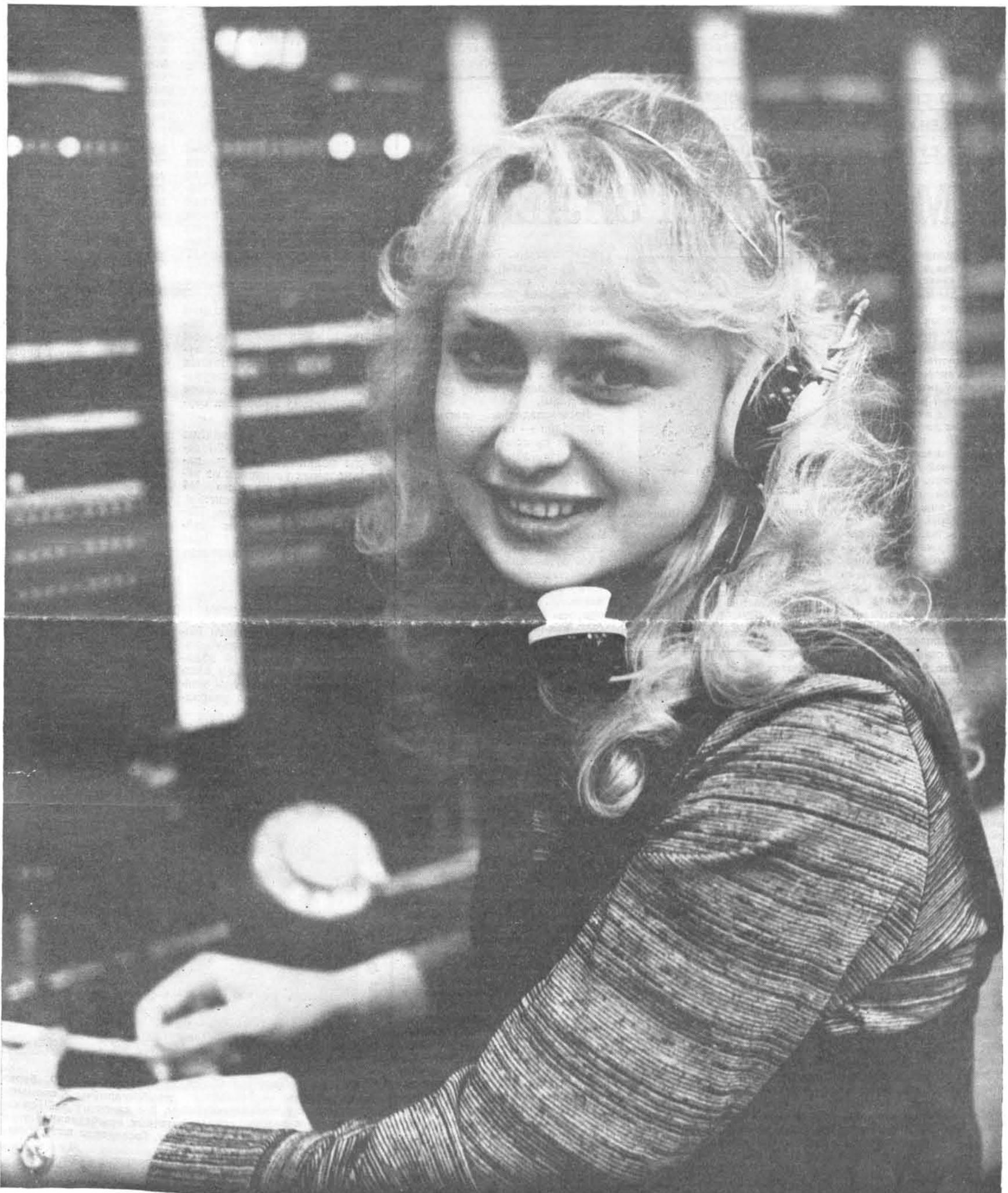

Голас Радзімы

31 студзеня 1980 г.
№ 4 (1626)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Адной з лепшых тэлефаністак на Мінскай міжгародняй тэлефоннай станцыі была Людміла КАПЫЛЕНКА. У 1979 годзе ў складзе беларускага атрада маладых спецыялістаў-добраахвотнікаў яна паехала ў Сібір на будаўніцтва Байкала-Амурскай магістралі. Цяпер мінчанка працуе ў Тындзе на міжгародняй тэлефоннай станцыі.

Фота С. КРЫЦКАГА.

**АДНАУЛЯЦЬ І КЛАПАТЛІВА
АХОЎВАЦЬ**

«Шумяць лясы зялёныя»

стар. 3

**КІРАУНІК САВЕЦКАЙ ДЗЯРЖАВЫ
АЦЭНЬВАЕ СУЧАСНАЕ МІЖНАРОД-
НАЕ СТАНОВІШЧА**

L. I. Brezhnev's Answers to Questions
Put by a 'Pravda' Correspondent

стар. 4, 5

**ЯШЧЭ АДЗІН БЕЛАРУСКІ СЛОУ-
НІК**

«Помнік народнаму паэту»

стар. 7

назначэнні

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР назначыў Івана ГРЫЦУКА міністрам сувязі Беларускай ССР, вызваліўшы ад гэтай пасады Паўла Афанасьева ў сувязі з выхадам на пенсію.

ГРЫЦУК Іван Міхайлавіч нарадзіўся ў 1932 годзе ў вёсцы Мацеявічы Жабінкаўскага раёна ў сялянскай сям'і. Закончыўшы рамеснае вучылішча ў Брэсце, ён у 1950 годзе пачаў працаваць сувязістам. Быў наглядачым радыётрансляцыйных

вузлаў у Гродзенскім і Свіслацкім раёнах, тэхнікам унутрыраённай тэлефоннай сувязі, кіраўніком службы сувязі былога Сапоцкінскага, затым Бераставіцкага і Лідскага раёнаў, а з 1968 года — Гродзенскай вобласці. Апошнія чатыры гады працаваў першым намеснікам міністра сувязі БССР. Вышэйшую адукацыю атрымаў завочна. Мае ўрадавыя ўзнагароды і ганаровае званне «Заслужаны сувязіст БССР».

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР назначыў Уладзіміра

НИЧЫПАРОВІЧА начальнікам Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення Беларускай ССР, вызваліўшы ад гэтай пасады Дзмітрыя Чарванёва ў сувязі з выхадам на пенсію.

НИЧЫПАРОВІЧ Уладзімір Мікалаевіч нарадзіўся ў 1934 годзе ў г. п. Астрына Шчучынскага раёна ў сялянскай сям'і. Закончыў завочна Беларускае інстытут народнай гаспадаркі. Працаваў у планавых органах, быў на камсамольскай і партыйнай рабоце. Апошнія пяць гадоў працаваў у ЦК КПБ.

- ◆ ПРА ШТО СВЕДЧАЦЬ ФАКТЫ МІНУЛАГА
- ◆ СТО МІЛЬЁНАЎ РУБЛЁЎ ЗА 35 ГАДОЎ
- ◆ ПАРТРЭТ СУЧАСНАГА ЛЕСАВОДА

ШУМЯЦЬ ЛЯСЫ ЗЯЛЁНЫЯ

Лясная гаспадарка Беларусі — буйная галіна вытворчасці з шырокімі і разнастайнымі задачамі. Яны замацаваны ў Асновах ляснога заканадаўства краіны, прынятых Вярхоўным Саветам СССР у чэрвені 1977 года. Гэты дакумент ярка адлюстроўвае клопаты Саветскай дзяржавы аб ахове навакольнага асяроддзя ў інтарэсах народа. Ён рэгулюе і рэацыянальнае выкарыстанне лясных рэсурсаў. У Асновах ляснога заканадаўства СССР пацверджана, напрыклад, канстытуцыйнае права выключнай дзяржаўнай уласнасці на лясы. Гэта з'яўляецца галоўнай перадумовай для планамернага вядзення лясной гаспадаркі.

Толькі за пасляваенны перыяд плошча дзяржаўнага ляснога фонду рэспублікі павялічылася больш як на адзін мільён гектараў. Сёння трэцяя частка тэрыторыі БССР занята лясамі. Дасягнула ў многім вызначана лесааднаўленнем. Штогод лес саджаецца больш чым на 33 тысяч гектараў. Характэрна, што ўжо два дзесяцігоддзі штогод плошча пасеву і пасадкі новых лясоў перавышае плошчу, якая высякаецца. Лясы, выгадаваныя рукамі чалавека, займаюць 25 працэнтаў усяго масіву.

Крыху больш за сто гадоў назад лясы пакрывалі амаль паловіну тэрыторыі Беларусі ў яе сучасных граніцах. Тры чвэрці лясных багаццяў належалі памешчыкам і іншым землеўладальнікам, якія па-драпежніцку іх знішчалі. З 1882 па 1914 год было высечана 800 тысяч гектараў. Пасадка за гэты перыяд складала ўсяго толькі 0,13 працэнта да плошчы высечкі. Лясістасць знізілася з 41 да 22 працэнтаў.

Вялікі Кастрычнік абвясціў усе лясы агульнанародным здабыткам. На другі дзень рэвалюцыі — 8 лістапада 1917 года II Усерасійскі з'езд Саветаў рабочых і салдацкіх дэпутатаў зацвердзіў падпісаны У. І. Леніным Дэкрэт аб зямлі, па якому ўласнасць на лес адмянялася. Плошча дзяржаўнага фонду за кошт нацыяналізацыі прыватных лясоў павялічылася прыкладна ў дзесяць разоў.

З 1922 па 1940 год у рэспубліцы пасадзілі 340 тысяч гектараў. К 1939 году лясістасць узрасла да 26,7 працэнта. Была ўведзена планавая высечка лесу, наладжана ахова.

Вайна 1941—1945 гадоў спыніла стваральную работу беларускіх лесаводаў. У гады Вялікай Айчыннай вайны лес стаў і домам, і абаронцам для партызан, мёрных жыхароў. Лес стаў байцом. Зразумела, з вайны ён выйшаў параненым, абпаленым. Фашысцкія захопнікі высеклі сотні тысяч гектараў лясоў, ператварыўшы зялёныя дубровы ў пустычы. Былі спалены або разрабаваны амаль усе жыллыя і вытворчыя пабудовы, сродкі транспарту, сувязі, уліковыя, картаграфічныя матэрыялы, іншая маёмасць і абсталяванне лясгасаў. Лясістасць рэспублікі к канцу вайны

РУБЛЕЎСКИ Сяргей Аляксеевіч нарадзіўся ў 1924 годзе ў вёсцы Какоўчына Сенненскага раёна Віцебскай вобласці. Пасля заканчэння ў 1953 годзе Усесаюзнага завочнага лесатэхнічнага інстытута (Варонеж) працаваў інжынерам Буда-Нашалёўскага лясгаса, затым узначальваў упраўленне лясной гаспадаркі Віцебскага аблвыканкома. З 1966 года — намеснік міністра лясной гаспадаркі Беларусі.

знізілася да 21,5 працэнта і была самай нізкай за ўсю гісторыю. Спатрэбіліся вялікія намаганні, самаадданая праца лесаводаў і ўсяго беларускага народа, каб залячыць цяжкія раны, нанесеныя лясам і лясной гаспадарцы.

Пачынаючы з 1945 года, у Беларусі асвоена каля 100 мільёнаў рублёў капітальных укладанняў у лясную гаспадарку. Сёння для яе вядзення арганізаваны 91 лясгас, дзве лясныя машынна-меліярацыйныя станцыі і прыпяцкі дзяржаўны ландшафтна-гідралагічны запаведнік, якія выконваюць увесь комплекс лесагаспадарчых работ.

Важным мерапрыемствам павышэння прадукцыйнасці лясоў стала лясная меліярацыя. За гады Саветскай улады асушана каля 200 тысяч гектараў пераўвільготненых лясных зямель.

Пастаянна папаўняюцца лясныя запасы. За апошнія пяцігоддзе (1976—1980) у дзяржлесфондзе рэспублікі лесаўзнаўленне будзе завершана на плошчы 182,5 тысяч гектараў, лесаахоўнае лесаарэгуляванне — на адной тысячы гектараў, асушэнне забалочаных масіваў — на плошчы 44 тысяч гектараў, уладкаванне лясоў — на 2 263 тысяч гектараў, высечкі догляду лясоў і санітарныя высечкі — на 1 590 тысяч гектараў, у тым ліку ў маладняках — на плошчы 510,5 тысяч гектараў.

У нашы дні лес мае шырокае выкарыстанне ў народнай гаспадарцы. Кожны год нарыхтоўваецца каля дзесяці мільёнаў кубаметраў драўніны, у тым ліку больш як чатыры мільёны кубаметраў высечкамі ў працэсе догляду лесу. Аднак у інтарэсах народнай гаспадаркі краіны высечка строга рэгламентавана і вядзецца ў размерых навукова абгрунтаванай нормы (разліковай лесасекі).

Удасканальваецца ахова лясоў. Перавага хвойных парод у Беларусі павышае іх пажара-

небяспечнасць. Таму ахове лясоў ад пажараў і іх папярэджанню ў рэспубліцы ўдзяляецца вялікая ўвага. Арганізавана 110 пажарна-хімічных станцый, устаноўлена больш за 440 пажарных назіральных мачт і вышак. Створана 8 авіяаддзяленняў для выяўлення лясных пажараў з паветра і група пажарных-парашутыстаў для іх ліквідацыі.

Лесагаспадарчы патэнцыял рэспублікі — гэта добра аснашчаны сучаснай тэхнікай лясгасы. На ўзбраенні лесаводаў — тралёвачныя трактары, чалюсныя пагрузчыкі, аўталесавозы, дрэваапрацоўчыя станкі, іншае абсталяванне. У лясной гаспадарцы працуюць 1 400 тралёвачых, лесагаспадарчых і сельскагаспадарчых трактароў, 1 660 аўтамабіляў, шмат машын і прыстасаваннаў лесагаспадарчага і сельскагаспадарчага прызначэння. Такія працаёмкія працэсы, як падрыхтоўка глебы, высечка галоўнага і прамеркавага карыстання, тралёўка і вывозка драўніны амаль поўнасцю механізаваны.

Цяпер немагчыма вырашаць задачы лесагадання без глыбокіх ведаў. Бо сённяшні лесавод выступае ў ролі біёлага і механізатара, эканаміста і меліяратара, будаўніка і інжынера многіх профіляў, паляўніцтвазнаўцы і пчалавода. Таму Міністэрства лясной гаспадаркі клапаціліва вырошчвае свае кадры. У шматгаліновай лясной гаспадарцы БССР працуюць каля 4,5 тысяч спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй. На завочных аддзяленнях інстытутаў і тэхнікумаў вучыцца 600 спецыялістаў. Больш за 300 чалавек за плённую працу ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі Саюза ССР.

Спецыялістаў для лясной гаспадаркі рэспублікі рыхтуе Беларускае тэхналагічнае інстытут у Мінску і Полацкі лясны тэхнікум. Гэтыя навучальныя ўстановы штогод выпускаюць больш за 200 інжынераў і тэхнікаў. Беларускае навукова-даследчы інстытут лясной гаспадаркі ў Гомелі плённа працуе над павышэннем прадукцыйнасці лясоў. Дзякуючы біятэхнічным мерапрыемствам, прыкметна павялічылася шчыльнасць паляўнічай фауны.

Прадпрыемствы лясной гаспадаркі БССР вырабляюць таксама тавары народнага спажывання, вытворчага прызначэння, займаюцца нарыхтоўкай і першаснай перапрацоўкай грыбоў, ягад, зборам лекавых траў і раслін. У 1979 годзе, напрыклад, таварная прадукцыя лясгасаў складала 60 мільёнаў рублёў.

Лес — наша багацце. І мы пастаянна клапацімся аб яго рацыянальным выкарыстанні, захаванні, памнажэнні. Лясная гаспадарка стала адной з важнейшых галін сацыялістычнай эканомікі Беларусі.

Сяргей РУБЛЕЎСКИ,
намеснік міністра
лясной гаспадаркі БССР.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

СЕЛЬСКІЯ АРХІТЭКТАРЫ

У Магілёўскім будаўнічым тэхнікуме пачало працаваць новае аддзяленне — сельская архітэктара. Яно рыхтуе спецыялістаў па планіроўцы населеных пунктаў аграпрамысловых комплексаў. Акрамя тэарэтычных ведаў, навучэнцы аддзялення атрымліваюць і добрую практыку. Яны выязджаюць на эксперыментальныя будаўнічыя аб'екты, знаёмяцца з іх забудовай.

У МАЛЬШОУ — РАДАСЦЬ

Новы двухпавярховы дом вырас каля хвойнага ляска, які падступае да вёскі Вялікая Ліпа Нясвіжскага раёна Мінскай вобласці. Гэта яшчэ адзін дзіцячы сад, які пачалі абжываць дзевяноста дзяцей мясцовага калгаса «17 верасня».

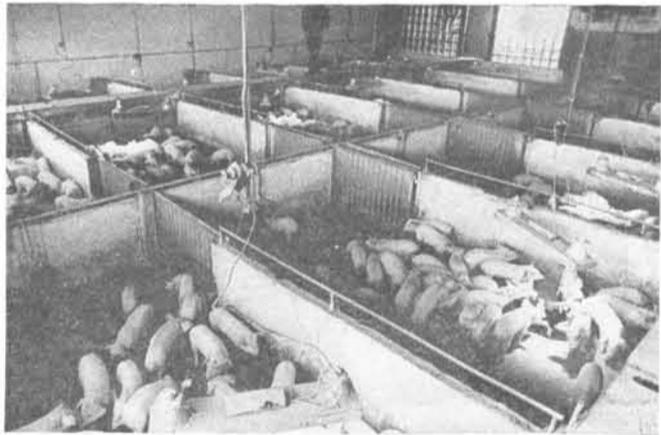
Сетка дзіцячых устаноў у раёне хутка расшыраецца. Выдатныя сады-яслі маюць калгасы імя Калініна, «Радзіма», саўгасы «Гарадзейскі», «Друцкаўшчызна» і шэраг іншых гаспадарак. У іх выхоўваецца больш за 600 дзяцей калгаснікаў і рабочых саўгасаў.

Усяго па рэспубліцы толькі за 1976—1978 гады колькасць месцаў у дашкольных установах на вёсцы павялічылася на 34 працэнта. У Гродзенскім, Карэліцкім, Лідскім, Мазырскім і Віцебскім раёнах дзіцячыя сады і яслі адкрыты ва ўсіх калгасах і саўгасах.

УСЯ СЯМ'Я — ПАРАШУТЫСТЫ

Сям'ю гамяльчаніна Мікалая Усва па праву называюць дынастыяй пакаральнікаў неба. У ёй пяць парашутыстаў — тры майстры спорту і два разраднікі.

Галоўныя «віноўнікі» сямейнага захвалення — сам Мікалай Сямёнавіч і яго жонка Вера Антонаўна. За імі ў неба паімкну-

Саўгас-камбінат імя 60-годдзя Беларускай ССР Барысаўскага раёна — буйнейшы жывёлагадоўчы прамысловы комплекс у нашай рэспубліцы. Яго калектыў дабіўся самых высокіх у краіне сярэднесутачных прыбаўленняў у вазе свейнай ад адкорме — 656 грамаў. Гаспадарка штодзённа дае 35 тон свініны. НА ЗДЫМКУ: участак догляду парасят.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

ПАЧАТАК БІЯГРАФІ

Статус завода атрымаў механічны ўчастак Мінскага станкабудаўнічага аб'яднання імя Кастрычніцкай рэвалюцыі. Новае прадпрыемства, якое ўзяло карпусы за горадам, будзе поўнасцю забяспечваць асноўныя цэхі аб'яднання дэталямі і іх загартоўкай прычым з запасам на будучы прырост аб'ёмаў. Гэта зроблена, калі створыць магутную тэхнічную базу для расшырэння вытворчасці шматоперацыйных фрэзерна-расточных і балансіровачных станкаў.

Тым самым вырашаюцца і іншыя задачы. Галаўному прадпрыемству стала ўжо цесна ў горадзе. Рэсурсы яго нават пры пастаянным тэхнічным перааснашчэнні ў многім вычарпаны. І стварыць больш складанае абсталяванне — розныя апрацоўчыя комплексы і аўтаматычныя лініі, масавы выпуск якіх пачнецца ў будучай пяцігодцы, пры ранейшай структуры вытворчасці ўжо нельга. Таму вырашана выдзеліць частку магутнасцей у самастойнае прадпрыемства і спецыялізаваць іх на нейкіх адных відах прадукцыі.

ліся тры сыны — Валеры, Мікалай, Юрый.

ЯК ПРАЦУЕ РАМОНТНІК?

Змянілася рабочае месца слесараў-рамонтнікаў у аўтагаспадарках Мінска. Каб агледзець машыну, ім не трэба спускацца ў траншэю. Аўтамабіль уязджае на спецыяльную платформу, і магутны механізм лёгка прыўзнямае яго на патрэбную вышыню. З дапамогай маніпулятараў слесар хутка зможа змяніць задні мост, колы, рысоры, адрэгуляваць вузлы.

Новаўвядзенне гарантуе поўную бяспеку работы, павышае прадукцыйнасць працы і якасць рамонтна. У паўтара раза скарачаецца знаходжанне машын у майстэрнях.

«МІНСК» —

ПАПУЛЯРНАЯ МАРКА

Новая хатняя «фабрыка холоду» ўжо атрымала імя — «Мінск-19». Гэты халадзільнік адрозніваецца ад папярэдніх тым, што некаторы яго сценкі, у прыватнасці задняя і верхняя, будуць выраблены з... паперы. Але па трываласці ён ніколі не ўступіць ужо вядомым маркам апаратаў Мінскага завода. Трываласць забяспечана металічным нясуцым канструкцыі, а цеплаізаляцыя — слой пенапаліурэтану. Аб'ём «Мінска-19» цалкам задаволіць пакупнікоў — 300 літраў.

ШКОЛЬНІКАМ В'ЕТНАМА

Баранавіцкая мэблевая фабрыка спецыялізуецца на выпуску школьнага абсталявання. Вырабы прадпрыемства экспанаваліся на міжнародных выстаўках і атрымлівалі ганаровыя дыпломы. Мэбля з Баранавіч карыстаюцца школьнікі Кубы і Манголіі. А нядаўна калектыў фабрыкі ў кароткі тэрмін выканаў в'етнамскі заказ. Хутка школы Хайфона атрымаюць 320 секцый для кабінетнай сістэмы навучання.

Н'ЮТАН, Паскаль, Джоўль замест паняццяў кілаграм-сіла, атмосферны ціск у міліметрах, калорыя... згадзіцеся, гэтыя і іншыя новыя адзінкі вымярэнняў для спецыялістаў гучаць зусім непрывычна.

Усё ж паступова яны ўвойдуць у наш штодзёны ўжытак: з 1 студзеня 1980 года ў нашай краіне ўведзены ў дзеянне новы стандарт адзінак фізічных велічынь — стандарт Савета Эканамічнай Узаемадапамогі 1052-78. У яго аснову пакладзена міжнародная сістэма адзінак — СІ (сістэма Інтэрнацыянальная).

Чым тлумачыцца неабходнасць такога кроку? Аб гэтым расказвае намеснік начальніка Беларускага рэспубліканскага цэнтра стандартызацыі і метралогіі В. Качынскі.

Успомнім словы нашага вялікага суайчыніка Д. Мендзялева: «Навука пачынаецца з таго часу, як пачынаюць вымяраць». Усе галіны тэхнікі — ад будаўнічай механікі і машынабудавання да ядзернай энергетыкі — не маглі б існаваць без гэтага. Сістэма вымярэнняў неабходна для вызначэння як усіх тэхналагічных працэсаў, кантролю і кіравання імі, так і ўласціваасцей і якасці выпускаемай прадукцыі.

«ДЖОЎЛЬ» ЗАМЕСТ «КАЛОРИЙ»

Асабліва ўзраста роля адзінства вымярэнняў у наш час, калі шырока ўнараўняецца новая тэхніка, бурна развіваюцца электроніка і аўтаматыка, адбываюцца касмічныя палёты, расшыраецца і ўмацоўваецца супрацоўніцтва. У такіх умовах «свая» метрычная сістэма, якая ўстанавілася ў розных краінах, стварае пэўныя цяжкасці і складанасці. Вось чаму яшчэ ў 1960 годзе Генеральная канферэнцыя па мерах і вагах прызнала мэтазгодным увесці міжнародную сістэму фізічных адзінак — СІ, аднолькава прыгодную для ўсіх галін навукі і тэхнікі. У адпаведнасці з ёю і зроблены гэты буйны крок.

Новы стандарт устанавівае адзінкі фізічных велічынь, прымяняемыя ў краінах — членах Савета Эканамічнай Узаемадапамогі, а таксама назвы, абазначэнні і правілы іх ужывання. Такіх асноўных універсальных адзінак сем — метр, кілаграм, секунда, ампер, кельвін, моль, кандэла, дзве дадатковыя — радыян, стэрадыян, а таксама неабходная колькасць вытвор-

ных. Дазваляецца таксама прымяняць дзесяткавыя кратныя і дольныя ад іх.

Паколькі існуе пэўная група адзінак, якія не заўсёды магчыма замяніць СІ, у абгрунтаваных выпадках дапускаецца іх прымяненне на роўных правах. Часова будуць выкарыстоўвацца таксама фізічныя велічыні — марская міля, вузел, карат, абарот у секунду (мінута), бар, тэкс, непер. А такія шырока ўжываемыя цяпер паняцці, як цэнтнер, кілаграм-сіла, конская сіла, міліметры ртутнага і вадзянога слупа, калорыя, рэнтген і некаторыя іншыя, падлягаючы пачынаючы з 1 студзеня 1980 года, паступовай замене.

Стандарт СЭУ 1052-78 устанавівае абавязковае прымяненне міжнародных абазначэнняў адзінак пры ўказанні велічынь на шчытках, якія прымацоўваюцца да вырабаў. Ва ўсіх іншых выпадках гэтаму правілу таксама трэба аддаваць перавагу. Прымяненне рускіх абазначэнняў таксама не забараняецца, нельга толькі абодва памячаць адначасова.

Новая сістэма распрацавана з улікам апошніх міжнародных рашэнняў па гэтаму пытанню і вопыту уніфікацыі метрычнай сістэмы мер у краінах — членах СЭУ. Яна пабудавана па адзінаму лагічнаму прынцыпу і аднолькава прыгодная для ўсіх галін навукі і тэхнікі.

Новая сістэма адзінак фізічных велічынь будзе ўводзіцца паступова. Ёй папярэднічалі падрыхтоўчыя мерапрыемствы. На працягу раду гадоў новы стандарт укараняўся ў навучальны працэс агульнаадукацыйных і тэхнічных навучальных устаноў, выкарыстоўваўся ў радзе кніг і часопісаў, навукова-даследчых работ. На яго аснове распрацавалі галіновыя стандарты і метадычныя ўказанні некаторыя міністэрствы.

Цяпер гэты пераход набывае права «грамадзянства», гэта значыць з'яўляецца абавязковым для практыкі. Першачарговым пераводу на новыя адзінкі фізічных велічынь падлягаюць новавыпускаемая прадукцыя, распрацоўваемыя і пераглядаемыя нарматыўна-тэхнічныя дакументы і перш за ўсё — сродкі вымярэнняў і выпрабаванняў.

Упарадкаванне фізічных адзінак дасць значную эканомію працы і часу.

Гарызонты навукі

ПРЭПАРАТ АД ХОЛАДУ

Шырокія даследаванні працэсу адаптацыі жывых арганізмаў да холаду і цяпла вядуцца на кафедры нармальнай фізіялогіі Мінскага медыцынскага інстытута. Аб поспехах, дасягнутых вучонымі ў гэтай галіне, расказвае загадчык кафедры, прафесар В. ГУРЫН.

— Рауль Амундсен гаварыў, што чалавек можа прывыкнуць да ўсяго, але да холаду — ніколі. Вы ж займаецеся адаптацыяй да холаду. Ці не здаецца вам, Валерыі Мікалаевіч, так а думка вялікага падарожніка спрэчнай?

— Калі разабрацца, то не здаецца. Чалавек не можа змяніцца з ахалоджваючым дзеяннем нізкіх тэмператур і заўсёды вынаходзіць і вынаходзіць усё новыя і новыя сродкі аховы ад марозу. Ён навучыўся выкарыстоўваць агонь, будаваць цёплае жыллё, шыць адзенне. Сучасны ўзровень навукі дае магчымасць пайсці далей — шукаць шляхі павышэння бялагічнай устойлівасці да холаду.

Рэзервы тут ёсць. Хоць мароз — цяжкае выпрабаванне, але магчымасці прыроды сапраўды здзіўляючыя. Жыхар экватара наўрад ці атрымае здавальненне, купаючыся ў вадзе з тэмпературай 25 градусаў, якая нам можа здацца нават занадта цёплай. У той жа час еўрапейца са здзіўленнем і страхам будзе глядзець, як эвенк або алетут голымі рукамі разбірае на лютым марозе тушку цюленя. Аднак, пажыўшы на поўначы, ён і сам адчуе, што пераносіць мароз куды лягчэй.

Чалавек прыстасоўваецца да новых умоў. Але якія змены абмену рэчываў адбываюцца пры гэтым, для навукі доўгі час заставалася загадкай. Заслону над некаторымі тайнамі адаптацыі прыўзнялі даследаванні, якія праводзіцца ў нашым інстытуце.

— У цэлым рэакцыя арганізма на ахалоджэнне была вядома?

— Так. Гэта спалванне большай колькасці «паліва» — глюкозы і тлустых кіслот. Акрамя таго, адбываецца зружэнне сасудаў паверхневых тканак і за кошт гэтага змян-

шаюцца страты цяпла. Вядома было, што састаў тлушчаў у жыхароў розных шырот неаднолькавы.

— А якая задача стаяла перад вамі?

— Мы вырашылі даведацца аб важнейшых крыніцах адаптацыі, або, інакш кажучы, даследаваць працякаючыя ў клетках працэсы, звязаныя са змяненнямі абмену тлушчаў. Эксперыменты яшчэ не завершаны, але некаторыя дэталі для нас ужо ясныя.

Назіранні за лабараторнымі жывёльнымі, якія ў розны час жылі ў халадзільніку, паказалі, што важнейшую ролю ў адаптацыйных змяненнях адыгрываюць некаторыя гармоны і, у прыватнасці, адрэналін. Акрамя таго, «населеныкі Поўначы» дапамаглі ўстанавіць яшчэ адзін вельмі цікавы факт. Высветлілася, што пры нейтральнай, гэта значыць, не выклікаючай рэакцыі арганізма тэмпературы навакольнага асяроддзя, тлушчы абалонка клетак знаходзяцца ў такім стане, калі самая вызначная змены ўмоў жыцця выклікаюць іх перабудову. Пад уплывам холаду тэмпературная зона перабудовы пачынае значна адрознівацца ад тэмпературы цела.

— А ці назіраюцца змяненні ў крыві?

— Так, адбываецца перабудова тлушчаў, што змяшчаюцца ў ёй, мяняецца працэнтнае ўтрыманне халестэрыну. Акрамя таго, выяўлены змяненні ў паводзінах чырвоных крывяных цэлыаў — эрытрацытаў. На холадзе яны пачынаюць прапускаць скрозь сваю абалонку і тут жа выпампоўваюць назад натрыў, якога заўсёды дастаткова ў міжклетачнай прасторы. Між тым, натрыў у такой вялікай колькасці шкодны для клеткі. Імяна ў гэтым мы бачым разбуральнае дзеянне холаду на арганізм.

— Якія мэты праводзімых даследаванняў?

— Адна з іх — вызначыць напрамак пошуку для хімікаў-фармаколагаў, якія зоймуцца стварэннем сродкаў,

здольных паскорыць адаптацыю чалавека да жыцця ў неспрыяльных умовах надвор'я. Прычым, да неспрыяльных трэба адносіць і вельмі высокую тэмпературу. Хутчэй прыстасавання да змены клімату дапамогуць і спецыяльныя дыеты, якія будуць распрацаваны на завяршальнай стадыі даследаванняў.

— Значыць, у будучыні з лёгкай рукі фармацэўтаў у секцыях зімовага плавання або на будзе ад жадаючых?

— У прынцыпе, загартоўванне карыснае. Але хацелася б папярэдзіць аматараў вострых адчуванняў: загартоўванне, як і любы сродак, карыснае ў разумных межах. «Маржаванне» ж, на наш погляд, — гэта нагрузка, даведзеная да абсурду.

Даследаванні паказалі, што рэзкі перапад тэмператур — вельмі моцны стрэс для клетак. І як усякі стрэс, ён прымушае іх працаваць на мяжы магчымасцей. Клеткі, такім чынам, заўчасна зношваюцца, і чалавек хутчэй старэе.

— Валерыі Мікалаевіч, мяркуючы па пісьмах, якія ляжаць на вашым сталае, даследаванні, праводзімыя на кафедры, выклікаюць вялікую цікавасць зарубежных калег...

— Так, нашы эксперыменты цікавыя і медыкаў, і вучоных-фізіялагаў, і фармацэўтаў. Бо тэрмарэгуляцыя — гэта пытанні не толькі адаптацыі, але і стварэння, напрыклад, новых гарчапаліжальных сродкаў. Існуючыя прэпараты не заўсёды зніжаюць тэмпературу. Таму пошук больш эфектыўных рэчываў працягваецца ва ўсім свеце.

Нам, здаецца, удалося знайсці адзін са шляхоў вырашэння праблемы. Аказалася, што ва ўмовах, калі не эфектыўны аспірын, можна панізіць тэмпературу цела стымуляцыяй абмену некаторых нейрагармонаў. Да клінічных выпрабаванняў, зразумела, яшчэ далёка, але даследаванні працягваюцца, і новыя сродкі, безумоўна, папоўняць арсенал медыкаў.

Інтэрв'ю ўзяў Дзмітрый ПАТЫКА.

ПРА АДНАВЯСКОУЦАУ — КРЫВІЧАН КЛІШЭВІЧАУ, МАЛОЧКАУ, РУСАКОУ...

УСПАМІНЫ ДЗЕДА ВАСІЛЯ

Стары ціха крочыў па вуліцы і, здавалася, ні на што не звяртаў увагі. Сагнуты пражытымі гадамі, ён быццам заўсёды глядзеў толькі сабе пад ногі, каб не зачапіцца ды не ўпасці. Амаль ні разу не павярнуў галаву ў бок шарэнгі прыгожых дамоў, якія з незвычайнай увагай абавязкова разглядаюць госці з-за мяжы або людзі прыезджыя.

Раптам насустрач з-за павароту выскачыў трактар. Калі ён амаль што параўняўся з дзедам, з кабіны зычна хтосьці крыкнуў: «Здарова, дзед Васіль! Як мой новы конь?» Пакуль дзед Васіль павярнуў у патрэбны бок сваю непаслухмяную постаць, «конь» з гулкім рокатам пакаціў далей, а стары, выведзены з задумлення воклічам трактарыста, доўга стаяў і глядзеў услед. «Хто ж гэта мог быць? — думаў ён. — Пэўна, хто-небудзь з Клішэвічаў-малодшых».

Паразважаўшы трохі, дзед Васіль пайшоў далей. Але ўжо не мог адчапіцца ад узварухнутых нечаканай сустрэчай успамінаў. Яны ўсплывалі спачатку няясна, блыталіся, але паволі становіліся ўсё больш выразнымі, дакладнымі.

...Крывічы, старадаўняя вёска на Старобіншчыне. Тут дзед Васіль нарадзіўся, вырас і пражыў доўгія гады. На яго вачах вёска разраслася ў вялікі пасёлак і зусім змяніла вонкавы выгляд. Успомніліся дзеду першыя гады новага жыцця пры Савецкай уладзе. Дзве пары коней, павозка, шнасаццё кос, вагі без гіраў... І ён, Васіль Клішэвіч, адзін з трох першых калгаснікаў — араты, кладаўшчык, загадчык гаспадаркі... Скажы ён цяпер аб гэтым таму хлопцу, што сустрэўся на магутным «Кіраўцу», хіба ж паверыць?

Дзеду Васілю ўспомніўся 1934 год. Яму, брыгадзіру, за добры ўраджай аўса, ільну і іншых культур у Крамлі Міхаіл Калінін, прэзідэнт Краіны Саветаў, уручыў ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга. Гэта была першая ўзнагарода хлебарабу ва ўсім Старобінскім раёне.

Прайшлі гады. У вёсцы Крывічы сёння дзесяткі калгаснікаў адзначаны ўрадавымі ўзнагародамі. Сярод іх кавалеры ордэна Леніна В. Малочка, ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Е. Таўпека. Выраслі ў вёсцы свае аграномы, механізатары, будаўнікі розных спецыяльнасцей. Нават вучонымі і дзяржаўнымі дзеячамі могуць пахваліцца Крывічы!

Памяць дзеда Васіля нібы ўзважвала мінулае і сучаснае на тых колішніх вагах, толькі замест гіраў на іх быў час — 80 гадоў жыцця.

Розныя прозвішчы носяць землякі дзеда Васіля, але найбольш распаўсюджанае ў Крывічах — Клішэвіч. Людзмі з такім прозвішчам, бадай, можна засяліць цэлую вуліцу. Не ўсе яны яго свяцікі, але ўсімі Клішэвічамі ганарыцца дзед Васіль, усіх павважаючы аднавяскоўцамі.

Усё гэта — за працу шыроку, дбайнасць і гаспадарлівасць. А сённяшня праца аднавяскоўцаў Васіля Клішэвіча стала зусім іншай. Некалі дзеду даводзілася спадзявацца толькі на конскую сілу. А цяпер той жа хлопец на «Кіраўцу» «пагнаў» цэлы табун добрых коней... У калгасе 70 трактароў, 40 грузавых аўтамабіляў, 20 збожжаўборачных, 12 бульбаўборачных камбайнаў, шмат іншай дапаможнай тэхнікі. На гэтых машынах працуюць больш як 200 механізатараў.

Вось Аксана Клішэвіч. Першая трактарыстка ў калгасе. У час Вялікай Айчыннай вайны яна схавала трактар, зберагла яго, а потым працавала на ім на калгасным полі. Дарэчы, у гады ліхалецця на фронтах або ў партызанах змагаліся генерал Іван Русак, маёр, лётчык Лявон Клішэвіч, радавыя Васіль і Якаў Малочка, таксама прадстаўнікі шырока распаўсюджаных у Крывічах прозвішчаў.

...Людзі, людзі, людзі. Маладыя, сталыя, старыя. Іх лёс — гэта лёс дома, з якога выйшаў у свет чалавек, вёскі, дзе гэты дом пабудаваны, зямлі, што прытуліла гэтую вёску на некалі непразрытых балотах Палесся. Лёс Крывічоў такі ж шчаслівы, як і ўсіх вёсак Беларусі, таму што з Крывічоў выйшлі і выходзяць у свет шчаслівыя людзі.

...Неяк дзед Васіля нагнаў на вуліцы малады, статны афіцэр-марак і неўзабаве павярнуў у незнаёмы яму двор. Многа такіх двароў цяпер стала: вёска будзеца няспынна. Ды і афіцэра дзед не пазнаў. І тады яму нагадалася размова з мясцовым настаўнікам. Той пачаў пералічваць сваіх выхаванцаў і расказваць, хто якое месца ў жыцці заняў. Дзед Васіль намагаўся запомніць іх пасады, навуковыя працы, краіны, у якіх яны пабыталі. А настаўнік усё называў прозвішчы і імяны. Гэта ўжо былі сыны, унукі, праўнукі тых, з кім дзед Васілю пачынаў будаваць свой калгас, новыя Крывічы, новае жыццё.

М. МАЛОЧКА.

МЕТЧЫКАМ ЖЫЦЬ ДАЎЖЭЙ

Метчыкі можна аднесці да ліку найбольш пашыраных відаў інструменту. Яны прымяняюцца ў машынабудаванні і металапрацоўцы, на транспарце і ў будаўніцтве. Попыт на іх з кожным годам павялічваецца. Ды вось бяда: яны даволі хутка выходзяць са строю. Таму спецыялісты і даследчыкі

пастаянна думаюць над тым, як падоўжыць іх жыццё.

Поспех у гэтым пошуку спадарожнічае спецыяльнаму тэхналагічнаму бюро з доследнай вытворчасцю Фізіка-тэхнічнага інстытута АН БССР. Тут распрацавалі спосаб гарачага выцяснення рабочай часткі метчыкаў і стварылі неабходную аснастку. Інструмент, выраблены па новай тэхналогіі, больш надзейны ў рабоце, напалавіну зменшыўся расход дэфіцытнай хуткарэжучай сталі пры яго вырабе.

L. I. BREZHNEV'S ANSWERS

TO QUESTIONS PUT BY A 'PRAVDA' CORRESPONDENT

Question: Leonid Ilyich, how do you evaluate the present international situation, especially in the light of the American Administration's latest steps?

Answer: The consistent and creative pursuance by our Party of the course of peace, detente and disarmament, of implementing the peace programme set forth by the 24th and 25th Congresses of the CPSU, has made it possible to achieve a great deal. Broadly speaking, the main accomplishment is that we have succeeded in breaking the tragic cycle: world war — brief spell of peace — world war again. We, the Soviet people, and our friends — the peoples of the fraternal socialist countries, all those who have struggled and continue to struggle for peace, for detente, for the peaceful coexistence of states with different social systems are rightfully proud of this historic result.

The situation, unfortunately, has noticeably deteriorated at the turn of the 1980's, and the peoples must know the truth about who is responsible for this. I will answer without any reservations — the imperialist forces, and especially certain circles in the United States, are to blame. The blame lies with all those who see in relaxation of tension an obstacle to their aggressive plans, to whipping up militaristic psychosis, to interference in the internal affairs of other peoples. The blame lies with those who have a deeply ingrained habit of behaving in a cavalier manner with other states, of acting in the international arena as if everything is permitted them.

It has been clear for some time already that the leading circles of the United States and of some other NATO countries have embarked on a course hostile to the cause of detente, a course aimed at stepping up the arms race and leading to an increased danger of war. It began as early as in 1978 at the May session of the NATO Council in Washington, where the automatic growth of the military budgets of NATO member-countries till the end of the 20th century was approved. Lately, the militaristic tendencies in the policy of the United States also find their expression in the acceleration of new long-term arms programmes, in the creation of new military bases far beyond the bounds of the United States, including in the Middle East and in the Indian Ocean area, in the formation of the so-called «quick-reaction corps» — that instrument of the policy of military interference.

Or take such an important document as the SALT-2 Treaty. Its implementation would have opened the way to major steps in disarmament. As is known, this Treaty received world-wide support, including that of the United States' NATO allies, the support of broad sections of world opinion. But what did the Carter Administration do with it? The Treaty was hardly signed when people in the United States began discrediting it. The opponents of the Treaty — not without the connivance of US government circles — actually began using the process of ratification itself to complicate the Treaty's ratification to the utmost. By his recent decision to freeze indefinitely the debate on the SALT-2 Treaty in the Senate, President Carter added one

more touch to this unseemly process.

It was the United States that in December 1979 forced on its NATO allies the decision to deploy new medium-range nuclear missiles in a number of West European countries which leads to a new spiral of the arms race. Washington virtually muzzled those of its allies who were inclined to respond positively to the Soviet Union's constructive proposals to hold talks on this matter.

Today the opponents of peace and detente are trying to speculate on the events in Afghanistan. Mountains of lies are being built up around these events and a shameless anti-Soviet campaign is being mounted. What really happened in Afghanistan?

A revolution took place there in April 1978. The Afghan people took their destiny into their own hands and embarked on the road of independence and freedom. As it has always been in history, the forces of the past rose against the revolution. The people of Afghanistan, of course, could have coped with them themselves. But from the very first days of the revolution they came up against external aggression, gross interference from without in the country's internal affairs.

Thousands and tens of thousands of insurgents, armed and trained abroad, and whole armed units were sent into Afghanistan. In effect, imperialism together with its accomplices launched an undeclared war against revolutionary Afghanistan.

Afghanistan persistently demanded an end to the aggression and that it be allowed to build its new life in peace. Resisting the external aggression, the Afghan leadership, as early as during the lifetime of President Taraki and subsequently as well, repeatedly asked the Soviet Union for assistance. We on our part warned those concerned that if the aggression was not stopped we would not abandon the Afghan people at their time of trial. And it is known, we stand by what we say.

The actions of the aggressors against Afghanistan were facilitated by Amin, who, on seizing power, levelled harsh repressive measures against broad sections of the Afghan society, Party and military cadres, representatives of the intelligentsia and the Moslem clergy — that is, the sections that were the support base of the April Revolution. And the people under the leadership of the People's Democratic Party headed by Babrak Karmal rose against the Amin tyranny and put an end to it. Now Amin is being mourned in Washington and some other capitals. This exposes their hypocrisy with particular clarity. Where were these mourners when Amin was conducting his mass repressions, when he forcibly removed and unlawfully killed Taraki, the founder of the new Afghan state?

The unceasing armed intervention and the far-reaching implications of the conspiracy of the external forces of reaction created a real threat of Afghanistan losing its independence and being turned into an imperialist military bridgehead on our country's southern border. In other words, the time came when we had to respond to the request of the government of friendly Afghanistan. Acting otherwise would have meant leaving Afghanistan prey to imperialism,

allowing the aggressive forces to repeat in that country what they had succeeded in doing, for instance, in Chile, where the people's freedom was drowned in blood. Acting otherwise would have meant passively watching the creation on our southern border of a source of serious danger to the security of the Soviet state.

In turning to us, Afghanistan proceeded from the clear-cut provisions of the Treaty on Friendship, Good-Neighbourliness and Cooperation concluded by Afghanistan and the USSR in December 1978, from the right of each state, in accordance with the United Nations Charter, to individual or collective self-defence — a right that other states have exercised many times.

It was no simple decision for us to send Soviet military contingents to Afghanistan. But the Central Committee of the Party and the Soviet Government acted in full awareness of their responsibility and took into account all the relevant circumstances. The sole task of the Soviet contingents is to assist the Afghans in repulsing the aggression from without. They will be fully withdrawn from Afghanistan once the reasons for the Afghan leadership's request for them disappear.

Imperialist and Peking propaganda is deliberately and shamelessly distorting the Soviet Union's role in Afghan affairs.

It goes without saying that there is no Soviet «intervention» or «aggression», and never has been. What is happening is that we are helping the new Afghanistan at the request of its government to defend the country's national independence, freedom and honour against armed aggressive actions from without.

The national interests or security of the United States of America and other states are not in the least affected by the events in Afghanistan. All attempts to portray matters otherwise are sheer nonsense. These attempts are being made with ill intent, with the aim of making the fulfilment of their own imperialist plans easier to achieve.

Also absolutely false are the allegations that the Soviet Union has some expansionist plans in respect to Pakistan, Iran or other countries in that area. The policy and mentality of colonialism is alien to us. We do not covet the lands or wealth of others. It is the colonialists who are attracted by the smell of oil.

The sheer hypocrisy is plain to see of the disquisitions about the «Soviet threat to peace» and the attempts to pose as guardians of international morality on the part of those whose record includes the «dirty war» against Vietnam; who did not lift a finger when the Chinese aggressors made their armed intrusion into socialist Vietnam; who have been maintaining a military base on Cuba contrary to the will of the Cuban people and government for decades; who are engaged in sabrerattling, threatening to impose a blockade and exerting open military pressure on the revolutionary Iranian people by sending a nuclear-armed naval armada, including a considerable part of the US carrier force, to the shores of Iran.

There is one final point that must be made in this connection. Interference in the internal affairs of Afghanistan is really taking place, and even such an

august and respected institution as the United Nations Organization is being used for this. Indeed, can the discussion of the so-called «Afghan question» at the United Nations, despite the objections of the government of Afghanistan, be described as anything but a gross flouting of the sovereign rights of the Afghan state?

For the fact remains that the Afghan government and its responsible representative in the United Nations Organization have declared for all to hear: leave us alone, the Soviet military contingents were brought in at our request and in accordance with the Soviet-Afghan Treaty and Article 51 of the United Nations Charter.

At the same time under the cover of the clamour assistance is being increased to the elements that are intruding into Afghanistan and perpetrating aggressive actions against the legitimate government. Recently the White House openly announced its decision to send these elements more military equipment and everything else needed for hostile activities. The Western press reports that during his talks in Peking the US Secretary of Defense made arrangements with the Chinese leadership for the coordination of such actions.

Concluding the Afghan theme, it must be said that there is nothing surprising in the hostile reaction of imperialist forces to the events in Afghanistan. The crux of the matter is that the card the imperialists and their accomplices had counted on has been trumped there.

In short, the events in Afghanistan are not the real cause of the present complication of the international climate. If there were no Afghanistan, certain circles in the United States and NATO would have surely found another pretext to aggravate the world situation.

Finally, the sum total of the US Administration's moves in connection with the events in Afghanistan — the freezing of the SALT-2 Treaty, refusal to continue deliveries to the USSR of a number of commodities, including grain, in accordance with previously concluded contracts, the termination of talks with the Soviet Union on a number of questions of bilateral relations, and so on — shows that just as decades ago Washington is trying to speak with us in the language of the cold war. Moreover, the Carter Administration is showing contempt for important interstate documents, disrupting established ties in the field of science, culture and human contacts.

It would be difficult even to enumerate all the treaties, inter-governmental agreements, accords and understandings reached between our two countries on questions of mutual relations in various fields that have been arbitrarily and unilaterally violated in the recent period by President Carter's government. Of course, we will manage without these ties with the United States. In fact, we never sought them as a favour, believing rather that it was a matter of mutually advantageous arrangements meeting the interests of the peoples of both our countries, especially in the context of strengthening peace.

But the arrogation by Wa-

shington of some sort of a «right» to «reward» or «punish» independent sovereign states raises an important question of principle. In effect, these actions of the US government deal a blow at the entire system of relations among states based on international law.

As a result of the Carter Administration's actions, the United States is increasingly revealing itself to the world as an absolutely unreliable partner in interstate ties, as a state whose leadership, prompted by some whim, caprice or emotional quirk, or by considerations of narrowly understood immediate advantage, is capable at any moment of violating its international obligations and cancelling treaties and agreements it has signed. There is hardly any need to dwell on the dangerous destabilizing impact this has on the entire international situation, the more so that this is the behaviour of the leadership of a big, influential power from which the peoples have the right to expect a well-considered and responsible policy.

Of course, these actions of the US Administration will not inflict on us the damage obviously hoped for by their initiators. The cynical estimates concerning the «worsening» of the food situation in the Soviet Union as a result of the US refusal to sell us grain are based on nonsensical notions about our economic potential.

The Soviet people are quite capable of continuing to live and work calmly, to fulfil their plans, to raise their living standards. In particular I can state that the plans for the provision of the Soviet people with bread and bakery products will not be cut by a single kilogramme.

We cannot regard the actions of the American Administration as anything but a poorly weighed attempt to use the events in Afghanistan to block international efforts towards reducing the danger of war, strengthening peace, and limiting the arms race, in short, to block the attainment of aims in which mankind is vitally interested.

The unilateral measures taken by the United States are tantamount to a serious political miscalculation. Like a boomerang, they will strike their very initiators, if not today then tomorrow.

But if all these sallies against our policy are intended to test our mettle, the experience of history is being completely ignored. When the world's first socialist state was born in 1917 our people did not ask anybody's permission. Today, too, they decide for themselves what their way of life is to be. Imperialism tried to put us to the test at the very dawn of Soviet Government and everybody remembers what came of this. The fascist aggressors tried to break us in the bloodiest war ever experienced by mankind. But they suffered defeat. We were subjected to great trials in the years of the cold war when the world was pushed to the brink of the precipice, when one international crisis was engineered after another. But then, too, nobody ever succeeded in shaking our resolve. It is very useful to remember this today.

Question: What, in your opinion, are the prospects for the development of the situation in Europe?

Answer: The situation in Europe today is much better than

(Continued on page 5)

СЁЛЕТА Ё КРАСАВІКУ ГАЗЕЦЕ «ГОЛАС РАДЗІМЫ» СПАЎНЯЕЦЦА 25 ГАДОЎ

Паважаны чытач!

У 1980 годзе спаўняецца 25 гадоў з дня выхаду ў свет першага нумара газеты «Голас Радзімы». Тады, у 1955 годзе, яна называлася «За вяртанне на Радзіму». Газета дапамагала сем'ям, раскіданым вайной па беламу свету, знайсці адзін аднаго і ўз'яднацца. Выканаўшы гэтую высакародную місію, з 1960 года па жаданню суайчыннікаў наша выданне пачало выходзіць пад назвай, якую носіць і па сённяшні дзень — «Голас Радзімы».

На працягу ўсіх гэтых гадоў газета дапамагае суайчыннікам, якіх лёс закінуў на чужыну, падтрымліваць духоўную сувязь з Радзімай, быць у курсе падзей, што адбываюцца ў нашай краіне. Чытаючы «Голас Радзімы», землякі даведваюцца аб поспехах нашай рэспублікі ў развіцці прамысловасці, сельскай гаспадаркі, навукі і культуры, аб тым, якімі сталі сёння іх родныя гарады і вёскі, як жыве цяпер беларускі народ. Піша газета аб месцы і ролі Беларусі ў жыцці Савецкай краіны, аб міжнародных сувязях рэспублікі.

На старонках газеты рэгулярна расказваецца таксама аб дзейнасці прагрэсіўных арганізацый суайчыннікаў у розных краінах, аб клопатах і праблемах, што хвалююць нашых землякоў, публікуюцца іх уражанні аб сустрэчах з Радзімай пасля доўгай разлуки.

«Голас Радзімы» атрымлівае шмат пісем ад сваіх чытачоў. Гэта дапамагае нам рабіць газету лепшай, цікавейшай. І сёння, напярэдадні юбілею газеты «Голас Радзімы», мы хочам звярнуцца да Вас з пытаннямі і спадзяемся, што атрыманыя на іх адказы дадуць магчымасць больш поўна ўлічыць Вашы пажаданні, ведаць, якой Вы хацелі б бачыць сваю газету. Мы будзем удзячны, калі Вы, чытач, адкажаце нам:

1. З якога часу Вы з'яўляецеся чытачом газеты «Голас Радзімы»? Хто яшчэ, акрамя Вас, чытае «Голас Радзімы» [члены Вашай сям'і, суседзі, знаёмыя]!
2. Якую ролю ў Вашых сувязях з Радзімай адыгрывае газета!
3. Ці дапамагаюць Вам матэрыялы

газеты ўзнаўляць аблічча сучаснай Беларусі!

4. Што падабаецца і што не падабаецца Вам у газеце! Як Вы ацэньваеце работу рэдакцыі!

5. Якія праблемы Вас цікавяць больш за ўсё — сацыяльна-эканамічныя, міжнародныя, маладзёжныя, культуры і г. д. Напішыце нам, аб чым Вы хацелі б прачытаць у «Голасе Радзімы» ў бліжэйшы час.

6. Ці звярталіся Вы ў рэдакцыю газеты «Голас Радзімы» з канкрэтнымі прапановамі, пажаданнямі або якімі-небудзь просьбамі! Ці былі Вы задаволены атрыманым адказам!

7. Якія матэрыялы, з прачытаных Вамі ў 1979 годзе, Вы лічыце найбольш цікавымі!

8. Ці даводзілася Вам у час паездак на Радзіму сустракацца з супрацоўнікамі газеты або быць у рэдакцыі «Голасу Радзімы»? Якое ўражанне пакінула гэта сустрэча!

9. Ці хацелі б Вы прачытаць на старонках газеты аб Вашай роднай вёсцы [горадзе]? Аб Ваших родных і знаёмых, што жывуць у Беларусі!

10. Якія ў Вас ёсць прапановы, пажаданні, каб у будучым газета найбольш адпавядала Вашым інтарэсам! З якімі людзьмі — грамадска-палітычнымі дзеячамі, літаратарамі, мастакамі, рабочымі, вучонымі, спартсменамі і г. д. Вы хацелі б сустрэцца на старонках «Голасу Радзімы»!

11. Ці чытаеце Вы англійскую старонку «Голасу Радзімы»? Якая Ваша думка аб яе змесце! Вашы пажаданні рэдактару англійскай старонкі!

12. Для тых, хто не чытае па-беларуску, газета друкуе матэрыялы на рускай мове. У прыватнасці, аб жыцці брацкіх рэспублік нашай краіны, цікавых кутках нашай Радзімы. Што б Вы яшчэ хацелі прачытаць пад рубрыкай «Па роднай краіне»!

13. Газета выдае таксама кнігі і брашуры ў серыі «Бібліятэчка «Голасу Радзімы». Ваша думка аб «Бібліятэчцы»!

Чакаем Ваших адказаў і прапанов, паважаны чытач.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ
ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

Уважаемый читатель!

В 1980 году исполняется 25 лет со дня выхода в свет первого номера газеты «Голас Радзімы». Тогда, в 1955 году, она называлась «За вяртанне на Радзіму». Газета помогала семьям, разбросанным войной по белу свету, найти друг друга и воссоединиться. Выполнив эту благородную миссию, с 1960 года по желанию соотечественников наше издание начало выходить под названием, которое носит и по сей день — «Голас Радзімы».

На протяжении всех этих лет газета помогает соотечественникам, которых судьба забросила на чужбину, поддерживать духовную связь с Родиной, быть в курсе событий, происходящих в нашей стране. Читая «Голас Радзімы», земляки узнают об успехах нашей республики в развитии промышленности, сельского хозяйства, науки и культуры, о том, какими стали сегодня их родные города и деревни, как живет теперь белорусский народ. Пишет газета о месте и роли Белоруссии в жизни Советской страны, о международных связях республики.

На страницах газеты регулярно рассказывается также о деятельности прогрессивных организаций соотечественников в разных странах, о заботах и проблемах, волнующих наших земляков, публикуются их впечатления о встречах с Родиной после долгой разлуки.

«Голас Радзімы» получает много писем от своих читателей. Это помогает нам делать газету лучше, интереснее. И сегодня, накануне юбилея газеты «Голас Радзімы», мы хотим обратиться к Вам с вопросами, надеясь, что полученные на них ответы дадут возможность более полно учесть Ваши пожелания, узнать, какой Вы хотели бы видеть свою газету.

Мы будем благодарны, если Вы, читатель, ответите нам:

1. С какого времени Вы являетесь читателем газеты «Голас Радзімы»? Кто еще, кроме Вас, читает «Голас Радзімы» [члены Вашей семьи, соседи, знакомые]!
2. Какую роль в Ваших связях с Родиной играет газета!
3. Помогают ли Вам материалы газеты воссоздать облик современной

Белоруссии!

4. Что нравится и что не нравится Вам в газете! Как Вы оцениваете работу редакции!

5. Какие проблемы Вас интересуют больше всего — социально-экономические, международные, молодежные, культуры и т. д. Напишите нам, о чем бы Вы хотели прочесть в «Голасе Радзімы» в ближайшее время.

6. Обращались ли Вы в редакцию газеты «Голас Радзімы» с конкретными предложениями, пожеланиями или какими-либо просьбами! Были ли Вы удовлетворены полученным ответом!

7. Какие материалы, из прочитанных Вами в 1979 году, Вы считаете наиболее интересными!

8. Приходилось ли вам во время поездок на Родину встречаться с соотечественниками газеты или быть в редакции «Голасу Радзімы»? Какое впечатление оставила эта встреча!

9. Хотели бы Вы прочитать на страницах газеты о Вашей родной деревне [городе]? О Ваших родных и знакомых, проживающих в Белоруссии!

10. Какие у Вас имеются предложения, пожелания, чтобы в будущем газета наиболее соответствовала Вашим интересам! С какими людьми — общественно-политическими деятелями, литераторами, художниками, рабочими, учеными, спортсменами и т. п. Вы хотели бы встретиться на страницах «Голасу Радзімы»!

11. Читаете ли Вы англійскую страницу «Голасу Радзімы»? Каково Ваше мнение о ее содержании! Ваши пожелания редактору англійской страницы!

12. Для тех, кто не читает по-белорусски, газета печатает материалы на русском языке. В частности, о жизни братских республик нашей страны, интересных уголках нашей Родины. Что бы Вы еще хотели прочесть под рубрикой «По родной стране»!

13. Газета издает также книги и брошюры в серии «Библиотечка «Голасу Радзімы». Ваше мнение о «Библиотечке»!

Ждем Ваших ответов и предложений, уважаемый читатель.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ
ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

L. I. BREZHNEV'S ANSWERS TO QUESTIONS PUT BY A 'PRAVDA' CORRESPONDENT

(Continued from page 4)

it was, say, in the early 1970s. But, of course, Washington's latest demonstration of irresponsibility is making itself felt here as well. The United States is not content with doing almost everything possible to poison Soviet-American relations. It would like also to spoil the relations between the West European countries and the Soviet Union, relations in which, as is known, much that is useful has been achieved during the past decade. The United States is trying to undermine the spirit and essence of the Helsinki Final Act which has become a recognized milestone in strengthening security and developing peaceful cooperation on the continent. Last but not least, Washington's attempts to aggravate the international situation also have the aim of putting pressure on the European states, especially its own allies.

But the basic interests of the European peoples are inseparably bound up with detente. The Europeans already know its advantages from their own experience. They are inhabitants of a continent that has been singed more than once by devastating wars and they are by no means prepared, and we are convinced of this, to embark on an adventurist road at the bidding of politicians from across the ocean. It is impossible to believe that there are states in Europe that would wish to throw the fruits of detente under the feet of those ready to trample them. Western

states, including the United States, need detente in Europe no less than do the socialist countries, than does the Soviet Union.

Much of a constructive nature can be done to strengthen peace in Europe in the near future, in particular, in connection with the forthcoming meeting in Madrid and the Warsaw Treaty countries' proposal for the holding of a conference on military detente and disarmament. We are resolute in our desire to consolidate and multiply everything positive that has been achieved over the years on the European continent through the collective efforts of the states, big and small. We will continue to pursue our policy of peace and friendship between peoples. In stark contrast to Washington's present extremist stance, our position is to continue the talks started in recent years in many directions with the aim of stopping the arms race. This, naturally, also applies to problems of lessening military confrontation in Europe.

I repeat: we are for talks, but for honest and equal talks, for the observance of the principle of equal security. It is precisely this kind of talks that we recently proposed to start on the question of medium-range nuclear arms. Nobody can expect the Soviet Union to accept NATO's terms designed to allow it to conduct talks from positions of strength. The present attitude of the NATO countries makes talks on this problem impossible. We officially told the

US government about all this some days ago.

We look into the future with optimism. This is a well-founded optimism. We understand that the deliberate aggravation of the international situation by American imperialism expresses its displeasure at the consolidation of the positions of socialism, the upsurge of the national-liberation movement, the strengthening of forces coming out for detente and peace. We know that the will of the peoples has cleared through all obstacles a road for the positive direction in world affairs that is well expressed by the word "detente". This policy has deep roots. It is supported by mighty forces and has every chance of remaining the basic tendency in relations between states.

Our people, our country are firmly advancing along the road of communist construction, fulfilling the tasks of the Tenth Five-Year Plan, pursuing the course charted by the Party. The Soviet people and our friends abroad may rest assured that our Leninist foreign policy course will never waver. It was defined by the decisions of CPSU Congresses and is now being carried out in every aspect of our foreign relations and activities. This course combines consistent dedication to peace with a firm rebuff to aggression. It has justified itself in the past decades and we will continue to adhere to it. No one will be able to divert us from this course.

(Pravda, January 13, 1980.)

Новыя жылыя дамы ў мікрараёне Серабранка ў Мінску.

СВЯТА ДРУЖАЛЮБНАЙ ІНДЫ

У Мінску адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны нацыянальнаму святу Індыі — 30-годдзю Дня рэспублікі і дэкадзе савецка-індыйскай дружбы.

На вечары прысутнічаў супрацоўнік пасольства Рэспублікі Індыі ў Савецкім Саюзе А. Пант. Дружба з Савецкім Саюзам, ля вытокаў якой стаяў Джавахарлал Нэру, з'яўляецца асновай знешняй палітыкі Індыі, адзначаў ён. Мы шчаслівыя, што сябруем і супрацоўнічаем з СССР.

ПО ПОВОДУ А. САХАРОВА

На працяжэнні ряда лет А. Сахаров проводил подрывную работу против Советского государства. В связи с этим он неоднократно предупреждался о недопустимости подобной деятельности представителями соответствующих органов власти, общественных организаций, видными советскими учеными. Игнорируя предупреждения, Сахаров в последнее время встал на путь открытых призывов реакционных кругов империалистических государств к вмешательству во внутренние дела СССР.

Принимая во внимание многочисленные предложения советской общественности, Президиум Верховного Совета СССР лишил Сахарова звания Героя Социалистического Труда и всех государственных наград, а Совет Министров СССР — звание лауреата присужденных ему премий СССР.

НЕПАРАЎНАЛЬНЫ МАСТАК

ДА 120-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ А. ЧЭХАВА

Леў Талстой звязваў мастацкія адкрыцці А. Чэхава з яго асаблівым бачаннем рэчаіснасці, праўдзівасцю яе адлюстравання. Называючы яго «непараўнальным мастаком», ён тлумачыў сваю думку: «Так, так, іменна непараўнальны... Мастак жыцця... І вартасць творчасці ў тым, што яна зразумелая і блізкая не толькі кожнаму рускаму, але і кожнаму чалавеку ўвогуле. А гэта галоўнае».

Жыццё пацвердзіла справядлівасць гэтых слоў Талстога. Чэхава і на самой справе чытаюць ва ўсім свеце. Унук і сын былых прыгонных сялян, А. Чэхаў быў інтэлігентам першага пакалення. З дзяцінства вымушаны здабываць сродкі да існавання для сям'і, ён працягнуў нядоўгае жыццё: расплатай за празмерную працу і цяжкую барацьбу з галечай былі сучоты.

Цяжкім быў яго шлях да вяршынь сусветнай культуры. Пісаць ён пачаў, калі быў студэнтам медыцынскага факультэта Маскоўскага ўніверсітэта, супрацоўнічаў у газетах і гумарыстычных часопісах. Але, падпарадкоўваючыся нормам і законам гумарыстычнай журналістыкі таго часу, нічым, здавалася, не вылучаючыся сярод таварышаў па пярэ, Чэхаў жыў і тварыў у іншых вымярэннях. Ужо ў ранніх творах ён наследваў традыцыі рускай рэалістычнай літаратуры, яе імкненне «дайсці да караня», убачыць у Расіі сённяшняга дня яе будучае.

У сатырычных і гумарыстычных мініяцюрах пісьменніка нарысавана трагікамедыя чалавечага быцця ў свеце ўяўных маральных каштоўнасцей. Але гэтыя ж апавяданні пацверджалі несумненную для пісьменніка ісціну: як бы ні былі скажоныя або зацэненыя сапраўдныя маральныя паняцці, яны — і толькі яны — складаюць аснову асобы, робяць чалавека чалавекам.

У сярэдзіне 80-х гадоў пачынаюць з'яўляцца глыбока арыгінальныя лірыка-псіхалагічныя апавяданні Чэхава. Калі раней ён паказваў трагікамічнае ператварэнне чалавеча ў бездухоўны механізм, то цяпер імкнецца нават у цёмнай, непрыкметнай істоте ўбачыць глыбокія душэўныя рухі.

Цвярозасць меркаванняў, вылучэнне на першы план праблем справядлівасці многае вызначае ў творчым развіцці пісьменніка. З гэтых пазіцый праводзіць ён фронтальны агляд ідэйнага здабытку сваіх сучаснікаў, рашуча адваргаючы розныя ідэалістычныя тэорыі грамадскага развіцця.

Строгая аб'ектыўнасць, адмова ад ілюзорных ідэалагічных канцэпцый дапамаглі Чэхава зрабіць істотны ўклад у развіццё рэалістычнага мастацтва. Гэта заўважыў яшчэ Горкі. «Страшная сіла яго таленту, — пісаў ён, — іменна ў тым, што ён ніколі нічога не выдумляе ад сябе, не паказвае таго, чаго няма на свеце...»

Усё глыбей унікае Чэхаў у сацыяльную рэчаіснасць, каб мець права сказаць аб ёй праўдзівяе слова.

Углядаючыся ў штодзённае жыццё народа, ён прыходзіць да заключэння, што гутарка ідзе не аб прыватных выпадках ганьбавання справядлівасці, але аб стройнай сістэме вытанчанага, ваяўнічага яе парушэння, аб бязмернасці тых бедаў, якія лажацца на плечы простых людзей.

Разв'язанне прынцыпаў старога свету арганічна звязана ў Чэхава з зацверджаннем гуманістычных каштоўнасцей. Але цяпер гутарка ідзе не толькі аб непахіснасці гэтых каштоўнасцей, што тояцца ў глыбіні душы чалавеча. Чэхаў паказвае, як абуджаюцца і ўсё больш выразна даюць аб сабе знаць гэтыя пачуцці, як яны ўступаюць ва ўсё больш востры канфлікт з пануючымі паняццямі і ўяўленнямі.

Гэта было важнае адкрыццё мастака, адкрыццё глыбінных працэсаў рускага жыцця на рубяжы двух стагоддзяў. Яны развіваліся ўдалечыні ад эпіцэнтра будучай рэвалюцыйнай буры, але па-свойму абвясчалі аб ёй, спаквалі ствараючы тую грамадскую атмасферу, у якой бура гэтая магла разразіцца.

Падзеі, на якіх сканцэнтравана сваю ўвагу Чэхаў, былі глыбока драматычнымі. Пераацэнка сацыяльных і маральных каштоўнасцей азначала рашучы перагляд чалавекам сваіх перакананняў і ўяўленняў, які пагражаў крутым паваротамі ў яго лёсе. Імкненне адлюстравання ўнутраны

свет асобы, які стаў арэнай вострай барацьбы, поўнай высокага грамадска-гістарычнага сэнсу, многае прадвызначыла ў прозе і драматургіі Чэхава.

Імкнучыся паказаць сутнасць гэтага працэсу, пісьменнік сканцэнтруе ўвагу на крызісных, пераломных момантах у духоўным жыцці герояў. Вось адна з прычын, чаму яго лакалічныя апавяданні і апавесці вызначаюцца такой эмацыянальнай выразнасцю і напружанасцю.

Новым зместам напоўніўся і другі матыў творчасці Чэхава — матыў чалавечага шчасця.

Уяўленне Чэхава аб шчасці грунтавалася на яго перакананні ў тым, што чалавек неаддзялімы ад грамадскага быцця, што шлях да справядлівага грамадскага ладу ёсць разам з тым шлях да разняволення духоўных магчымасцей людзей, што адно немагчыма без другога. Клапоцячыся аб справядлівасці, людзі ачалавечваюць і саміх сябе. І ўсякае адступленне ад гэтага мудрага закона жыцця, паказвае мастак, антычалавечна і антыграмадска, таму што вядзе да ўмацавання несправядлівасці, да распаду чалавечай асобы.

Увогуле, усе так або інакш сыходзіліся на тым, што Чэхаў адлюстравваў цяжкія з'явы рускага жыцця. Погляды разыходзіліся па пытанню аб ацэнках як саміх гэтых з'яў, так і адносін да іх Чэхава. Ліберальна-народніцкія і буржуазныя крытыкі гаварылі аб нібыта песімістычным поглядзе Чэхава на жыццё, аб яго «тужлівым смутку», яго «безыдэйнасці». У процівагу гэтым сцверджанням Горкі падкрэсліваў, «што кожнае новае апавяданне Чэхава ўсё ўзмацняе адну глыбока каштоўную і патрэбную для нас ноту — ноту бадзёрасці і любові да жыцця».

У нашай краіне атрымала развіццё горкаўскае разуменне творчасці Чэхава. У краінах Захаду побач з сур'ёзнымі, глыбокімі даследаваннямі выходзіць нямала кніг, у якіх Чэхава настойліва спрабуюць прадставіць песімістам і рэлятывістам. Аднак падобным ацэнкам чэхаўскай творчасці процістаялі і процістаяць цяпер, аб'ектыўныя меркаванні вядомых дзеячаў літаратуры і мастацтва, замежных вучоных.

Насуперак усім размовам аб пазасацыяльнасці творчасці Чэхава для вялікага англійскага драматурга Бернарда Шоў яна была адкрыццём глабальнай тэмы разлажэння, упадку перадаваенай буржуазнай Еўропы.

Выдатны нямецкі пісьменнік Томас Ман бачыў у Чэхава пісьменніка, глыбока заклапочанага сацыяльнымі праблемамі быцця, які марыў аб справядлівым грамадскім ладзе.

Крытык заходнегерманскага антыфашысцкага штотыднёвіка «Дзі тат» Петэр Шутцэ ў сувязі з выданнем у ФРГ збору твораў Чэхава ў 1976 годзе выступіў з заклікам вывучаць творы пісьменніка, каб зразумець, як ён «па-медыцынска дакладна выкрываў сацыяльныя і духоўныя раны сваіх сучаснікаў і такім чынам дапамагаў ім».

Французскі крытык Клод Руа ў сваіх «Крытычных апісаннях» сцвярджаў: «Побач з Талстым Чэхаў з'яўляецца, бадай, іменна тым дэрэвалюцыйным рускім пісьменнікам, дзякуючы якому ўсюды ў свеце сталі лепш разумець і больш любіць яго народ. Чэхаў... дапамагае нам зразумець і цяперашнюю Расію. Шляхамі сэрца Чэхаў дае нам адчуць, наколькі рэвалюцыя была неабходна, што яе заклікала ўся жывая, пакутуючая, мыслячая Расія... Гэты сціплы ўрач... які не верыў ні ў бога, ні ў д'ябла, ні на мінуту не пераставаў верыць, што «чалавек ёсць будучае чалавек».

Свой значны ўклад у вывучэнне творчасці Чэхава, яго пэўны і стылістыкі ўнеслі прагрэсіўныя вучоныя Захаду. Сур'ёзныя даследаванні аб творах пісьменніка з'яўляюцца і ў Еўропе, і ў Японіі, і ў ЗША.

Вядомасць Чэхава за мяжой, несумненна, будзе расці і далей. І чым глыбей будучы ўсведамляць людзі задачы прагрэсіўнага грамадскага развіцця, тым бліжэй, больш зразумелай і дарагой будзе творчасць Чэхава народам усіх кантынентаў.

Георгій БЕРДНІКАЎ,
член-карэспандэнт АН СССР,
дырэктар Інстытута сусветнай літаратуры.

Наша газета пісала ў канцы 1979 года аб тым, што на фасадзе дома № 19 па вуліцы Савецкай у Мінску, дзе жыў выдатны дзеяч беларускай культуры, народны артыст СССР, Герой Сацыялістычнай Працы Рыгор Раманавіч Шырма, устаноўлена мемарыяльная дошка.

21 студзеня ў дзень яго нараджэння ля дома, дзе жыў Р. Шырма, адбыўся мітынг. Яго адкрыў старшыня праўлення

Саюза кампазітараў БССР народны артыст рэспублікі Ю. Семяняка. З цёплымі словамі аб Рыгору Раманавічу Шырме выступілі народны паэт Беларусі М. Танк, народны артыст СССР Г. Цітовіч, таварышы па мастацтву. Да мемарыяльнай дошкі як сімвал вечнай любові народаў леглі букеты жывых кветак.

НА ЗДЫМКАХ: выступае народны артыст БССР Ю. СЕМЯНЯКА; мемарыяльная дошка; на мітынг.

Фота Ч. МЕЗІНА.

«ВЯСНЯНКА» Ў БАЛГАРЫ

На Магілёўскім аўтазаводзе імя С. Кірава, бадай, няма чалавека, які б не быў знаёмы з творчасцю самадзейнага ансамбля танца «Вяснянка». Каля пятнаці гадоў назад ён быў створаны пры ДOME культуры і з таго часу радуе глядачоў сваім самабытным мастацтвам.

Дыпламанта першага Усесаюзнага фестывалю самадзейнай мастацкай творчасці працоўных «Вяснянку» цёпла сустрэкалі на ўдарных камсамольскіх будоўлях Беларусі, меліяратары Палесся, бу-

даўнікі алімпійскай трасы Брэст — Магілёў, сельскія працаўнікі Бярозаўскага, Івацэвіцкага, Пінскага і іншых раёнаў рэспублікі.

А нядаўна ансамбль пабываў у Балгарыі. Самыя лепшыя нумары сваёй праграмы паказаў ён глядачам горада-пабраціма Магілёва — Габрава. Тут самадзейныя артысты не толькі выступілі з канцэртамі, але і сустрэліся з рабочымі завода «Большавік», сельскімі працаўнікамі.

СЦЕЖКАМІ ПЕСНЯРА

5. У КОЎНА НА ЧОЎНЕ

Пра вандроўку ў Коўна на лодках па Віліі і Нёману было дамоўлена даўно. Грунтоўна абгаворвалі, што з сабою браць, а чаго не браць, як апапацца, дзе зрабіць прыпынкі, начлегі, папаскі. Аб гэтых зборах вельмі рупіўся і Багушэвіч.

У Коўне ён меў свой інтарэс. Перш за ўсё яму хацелася хоць раз паглядзець на тых Пятровічаў, пра якіх гэтулькі расказаў яму яго віленскі сябра Зыгмунт Нагродскі. Меркаваў таксама пахадзіць і па тых сцежках, па якіх хадзіў некалі Адам Міцкевіч. Гэтае жаданне ўзмацнялася яшчэ і тымі абставінамі, што набліжаўся юбілей любімага паэта — стагоддзе з дня нараджэння. Урэшце, Багушэвіч у Коўне меў шмат і іншых клопатаў.

Вандроўка была прызначана на сярдзіну ліпеня, калі ўсталявалася надвор'е. Сабраўся даволі-такі ладны гурт людзей. Сярод іх — віленскі журналіст Напалеон Роўба, Багушэвічаў калега па адвакатуры памочнік прысяжнага павяранага Станіслаў

Булгароўскі. Яго Багушэвіч ведаў яшчэ з гімназічных гадоў, вучыліся разам у Вільні, ведаў як загартавана і выпрабаванага чалавек. Багушэвічаў сваяк з Вільні Габрыель Радзевіч, два матурысты — выпускнікі гімназіі і, безумоўна ж, Зыгмунт Нагродскі.

Уласна, Зыгмунт Нагродскі і падаў думку аб гэтай вандроўцы.

Багушэвічу ішоў тады пяцьдзесят восьмы год. Але ён без ваганняў сеў за вёсла, пусціўся разам з маладзейшымі ў далёкую і нялёгкую дарогу. Плылі яны тры дні і тры ночы. Гэта была незабыўная вандроўка! Плылі з песнямі, між высокіх, крутых берагоў, уздоўж якіх было шмат вадзяных млыноў, гонкіх лясоў, паўскіх сядзіб, плылі тым самым шляхам, ад якога былі ў захапленні некалі і Сыракомля, і ўсё той жа Адам Міцкевіч. Рукі гарэлі ад мазалёў. Начавалі, дзе даядзенаца. Пуны, стоўсена, ці які лужок пад чыстым небам — што яшчэ лепшага можа жадаць у дарозе апантаны вандроўнік. Харчаваліся таксама паходна. Талерка кашы, кавалак венгерскага сала — гэта быў для іх, паводле слоў Напа-

СТВАРАЕЦЦА «СЛОЎНІК МОВЫ ЯКУБА КОЛАСА»

ПОМНІК НАРОДНАМУ ПАЭТУ

Дзесяць год назад пачалася вялікая, працаёмкая работа па стварэнню «Слоўніка мовы Якуба Коласа». Лексіка мовы твораў Якуба Коласа з'яўляецца часткай усяго лексічнага багацця нашай сучаснай літаратурнай мовы. Таму глыбокае лексікаграфічнае апісанне яе мае вялікае значэнне як для святлення шэрагу пытанняў, звязаных з фарміраваннем і функцыянаваннем беларускай літаратурнай мовы, так і намернае развіццё семантыкі, ролі Якуба Коласа і іншых пісьменнікаў у фарміраванні лексічных нормаў.

Праца над слоўнікам пачалася з падрыхтоўкі картатэкі, якая была складзена на падставе дванаццацітомнага збору твораў Якуба Коласа, выдадзенага ў Мінску ў 1961—1964 гадах. Картатэка ўключае лексіку ўсіх твораў і лістоў гэтага выдання, напісаных на беларускай мове, і налічвае каля мільёна картэк. На кожнай картцы ў пачатковай форме зафіксавана тое ці іншае словаўжыванне, праілюстраванае кантэкстам, адзначаны назва твора, том і старонка, дзе яно знаходзіцца.

Такім чынам, у параўнальна невялікі тэрмін была зроблена цяжкая і карпатлівая праца, якая патрабавала вялікай увагі і адказнасці, высокай кваліфікацыі спецыялістаў. Адрозненне завяршэння працы над картатэкай, у 1976 годзе, пачалася прапрацоўка слоўнікавых артыкулаў.

У асноўным работа над слоўнікам вядзецца сіламі сектара сучаснай беларускай мовы і культуры мовы Інстытута мовазнаўства АН БССР, якім кіруе акадэмік Мікалай Бірыла. Прапрацоўкай займаюцца як вядомыя ўжо вучоныя — кандыдаты навук, старэйшыя навуковыя супрацоўнікі Г. Арашонкава, Т. Бандаранка, В. Лемцюгова, Л. Антанюк, Л. Грыгор'ева, так і моладзь — В. Бабкова, Н. Чабатар, І. Мятліцкая і іншыя. У стварэнні слоўніка прымаюць таксама ўдзел некаторыя супрацоўнікі Мінскага педагагічнага інстытута імя М. Горкага і інстытута замежных моў.

Сёлета будзе завершана рэдагаванне першага тома слоўніка, а да стагоддзя народнага песняра, у 1982 годзе, мярку-

ецца выдаць яго. Усяго выйдзе чатыры томы. Закончана ўжо праца над другім томам, завяршаецца работа па трэціму і вядзецца — па чацвёртаму тому слоўніка.

Якім жа будзе слоўнік мовы Якуба Коласа? Па характары лексікаграфічнай распрацоўкі лексічнага матэрыялу ён будзе тлумачальным, а па аб'ёму змешчанага матэрыялу — вычарпальна поўным зборам лексічных багаццяў мовы твораў народнага паэта. У слоўніку будзе прадстаўлена выкарыстаная Якубам Коласам у яго творах апелятыўная лексіка — уся, за выключэннем уласных імён, — паказана частата ўжывання кожнай словаформы, вызначаны і праілюстраваны аб'ём кожнага слова (значэнні, адценні, аўтарскія словаўжыванні), паказана спалучальнасць слоў. Кожнаму слову прысвячаюцца асобныя слоўнікавыя артыкулы, якія павінны размяшчацца ў алфавітным парадку. Артыкулы будуць трох тыпаў — самастойныя, адсылачныя і параўнальныя. Самастойныя — уключае загаловае слова, яго граматычны характарыстыку, колькасць даных аб ужывальнасці, сэнсавую і стылістычную характарыстыкі, ілюстрацыю і даведку аб кантэкстах, фразеалагізмы, тэрміналагічныя словазлучэнні, назойнікі-прыдаткі, у склад якіх уваходзіць разглядаемае слова, усе словаформы з паданнем колькасці ўжыванняў кожнай і прыведзеных усіх словазлучэнняў, у складзе якіх кожная словаформа ўжыта. Адсылачныя слоўнікавыя артыкулы не мае разгорнутай сістэмы характарыстыкі слова. Ён уключае загаловае слова, адсылку гл. слова, да якога зроблена адсылка. Усе элементы структуры самастойнага слоўнікавага артыкула мае параўнальныя слоўнікавыя артыкулы.

Дзякуючы поўнаму ахопу лексікі і наяўнасці звестак аб формах і спалучальнасці слоў, слоўнік стане універсальным і аўтарытэтным даведнікам па разнастайных пытаннях мовы Якуба Коласа і пытаннях сучаснай беларускай мовы наогул. Перш за ўсё, слоўнік разам са шматлікімі манаграфічнымі даследаваннямі, артыкуламі і працамі мемуарнага характару аб жыцці і творчасці пісьменніка, безумоўна, стане

арганічнай, неад'емнай часткай коласазнаўства. У якасці даведніка слоўнік знойдзе вялікі попит у чытачоў твораў Якуба Коласа, дапаможа ім высветліць значэнне няясных для іх слоў, а тым самым паўней і аб'ёмней зразумець ідэю і мастацкую вартасць твораў. Даследчыкам літаратуры жывое коласавае слова, прадстаўленае ў слоўніку ва ўсёй паўнаце семантычнай разнастайнасці і ва ўсіх пераліках адценняў, дасць магчымасць глыбей пранікнуць у таямніцы творчага майстэрства пісьменніка.

Асаблівае значэнне слоўнік будзе мець для мовазнаўцаў. Ён з'явіцца аўтарытэтным крыніцай для ўсебаковага даследавання мовы народнага пісьменніка. А гэта ў сваю чаргу будзе садзейнічаць далейшай нармалізацыі беларускай літаратурнай мовы, дасць магчымасць выявіць спецыфіку мовы пісьменніка: яго індывідуальны ўклад у літаратурную мову, а таксама яго ролі ў станаўленні, развіцці і стабілізацыі беларускай літаратурнай мовы. Слоўнік дасць магчымасць весці параўнальнае вывучэнне лексічнай сістэмы мовы пісьменнікаў — папярэднікаў Якуба Коласа, яго сучаснікаў і тых, якія прыйшлі ў літаратуру пасля яго. Слоўнік стане своеасаблівай базай, абапіраючыся на якую, можна ўстанавіць асабісты ўклад і ролі ў фарміраванні лексікі і іншых пісьменнікаў. Дзякуючы максімальнай паўнаце коласавай лексікі, змешчана ў слоўніку, і універсальнасці яго выкарыстання, выданне стане фактам агульнанацыянальнага культурнага значэння, своеасаблівым помнікам Якубу Коласу. Але гэты помнік не проста ўвекавечыць подзвіг вялікага працаўніка літаратурнай нівы, будзе не толькі фіксатарам і напамінкам пра вялікія здзяйсненні Коласа. Ён будзе жыць і гаварыць з новымі пакаленнямі, удзельнічаць у стварэнні новых вяршынь мастацтва — будзе даведнікам і дапаможнікам спецыялістам — даследчыкам і шматлікім аматарам творчасці Якуба Коласа.

Сяргей БЕРДНІК,
супрацоўнік сектара сучаснай беларускай мовы і культуры мовы Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР.

Сцэна са спектакля «Севільскі цырульнік» у пастаноўцы Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР. Фота У. КРУКА.

ДА ПРАВЯДЗЕННЯ ФЕСТИВАЛЮ ФІНСКАЙ ДРАМАТУРГІІ

ПРЫКЛАД ПЛЁННАГА СУПРАЦОЎНІЦТВА

У Мінску на працягу двух дзён знаходзілася старшыня камітэта па правядзенню фестывалю фінскай драматургіі ў Савецкім Саюзе, прафесар Туркускага ўніверсітэта, доктар мастацтвазнаўства Ірмелі Німі. Яна прыбыла ў нашу краіну ў сувязі з падрыхтоўкай да гэтага фестывалю.

Госця з Фінляндыі сустрэлася з тэатральнай грамадскасцю Мінска, кіраўнікамі і актывістамі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, рэспубліканскага аддзялення таварыства «СССР — Фінляндія», наведвала спектаклі гарадскіх тэатраў. Яна азнаёмілася са славуцасямі горада, ВДНГ БССР, памятнымі месцамі гісторыі беларускага народа.

Фінскія актывісты жывуць чаканнем сустрэчы з вашымі гледачамі, сказала І. Німі. Мне прыемна адзначыць, што савецкі бок гатоў да прыёму ўдзельнікаў фестывалю, які адкрыецца ў снежні гэтага года і будзе працягвацца да сакавіка наступнага. Ён пачнецца ў Маскве і Таліне выступленнямі фінскіх тэатральных калектываў. Савецкія тэатры паставяць 25 новых п'ес нашых аўтараў. Фестываль завершыцца сумесным семінарам работнікаў драматычнага мастацтва ў Маскве.

Я не памылюся, калі скажу, што найбольш цесная сувязь ў гэтай галіне ў нас устанавілася з беларускімі калегамі. Заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Атар Дадзішкіяні дапамог ажыццявіць пастаўку балета «Спартак» на хельсінскай сцэне. Плённа супрацоўнічалі беларускі кампазітар Яўген Глебаў з балетмайстрам Эльзай Сільверстэнсан у пастаноўцы ў нас яго балета «Ціль Уленшпігель».

Гэтыя сувязі маюць вялікае значэнне для ўзаемнага абмену духоўнымі каштоўнасцямі нашых народаў, узбагачэння іх культуры. Яны з'яўляюцца тым больш важнымі, што фінская нацыянальная опера знаходзіцца цяпер у паласе свайго ўздыму.

Гэтыя сувязі — таксама яскравае сведчанне таго, што Савецкі Саюз, як і ў іншых галінах супрацоўніцтва, няўхільна ідзе па шляху хельсінскіх дагаворанасцей. Дружалюбныя добрасуседскія адносіны паміж Фінляндыяй і Савецкім Саюзам з'яўляюцца прыкладам развіцця плённага супрацоўніцтва дзяржаў з розным сацыяльным ладам для іншых краін Еўропы і ўсяго свету.

леона Роўбы, — цэлы рай.

Багушэвіч, хоць і старэйшы ад усіх, даваў прыклады фізічнай і духоўнай вытрымкі. Вясельны жартам ці анекдотам ён умеў разварушыць самага стомленага, самага зморанага. Гэтак неўпрыкмет яны і далылі да жаданага Коўна. І толькі тут усе адчулі, як моцна стаміліся. Праўда, стома ва ўсіх знікла, як толькі ступілі на парог Пятровічавай хаты.

Багушэвіч пра гэты момант піша так:

**Але ў Коўне памаленьку,
Як хто глянуў на паненку,
Ачуняў і боль забыўся,
Кожны б з кожнай ажаніўся.**

Безумоўна, у гэтых Багушэвічавых, крыху па-юнацку гарэзных радках ёсць і праўда. Пятровічавыя дачкі — Петравічанкі, а іх было пяцёра: Алена, Марыя, Станіслава, Ева і Аўгіння, — сапраўды былі надзвычай прыгожыя, пекныя, і, мабыць, не адзін з віленскіх вандроўнікаў параніў тут сэрца. Багушэвіч таксама выказаў сваё захапленне імі. Старэйшым — Алене, Стасі, Марыі — ён напісаў вершаваныя вітанні ў іх сямейны альбомікі. Усе запісы, апроч аднаго, Багушэвіч зрабіў па-беларуску. Ці выпадае гэта? Мабыць, не. Хутчэй за ўсё ў Пятровічавай хаце шанавалі беларускае слова, ведалі яго — і гэта імпававала Багушэвічу. Таму такая шчырасць і выплеснулася з Багушэвічавай душы:

**Як хто хоча быць у гасціне,
То едзь у Коўну на віціне¹,
Ці на пляце, ці на чоўне,
Дапытайся толькі ў Коўне,
Дзе Пятровічавы хата:
Там сям'я ўся багатая,
У гасцінасць, у шчыроту,
Людску міласць і даброту.
Там накормяць, развяселяць
І твой смутак тут раздзеляць.**

Аднак, хто ж такія Пятровічы², дзе гэтак шчыра і сардэчна быў прыняты Багушэвіч?

У апошняй чвэрці дзевятнацатага стагоддзя на ўскраіне старога Коўна, адрозна за старасвецкім могілнікам, побач з вядомай гарой Пятроўкай, на вуліцы Падгорнай (цяпер імя П. Цвіркі), у зеляніне садоў стаяў невялікі, дагледжаны драўляны домік, які належаў Пятровічу Францу-Казіміру (ён меў два пляцы гарадской зямлі ў бестэрміновай арэндзе) і яго жонцы Казіміры, апякунцы Ковенскага дабрадзейнага таварыства бедных. Пятровіч таксама быў чалавек ліберальных поглядаў, цікавіўся літаратурай, цягнуўся да грамадскага жыцця, спачуваў абяздоленым. Меў вялікую сям'ю. Апрача дачок, у яго былі яшчэ тры сыны: Восіп-Хама, Раман-Антон і Сцяпан-Казімір.

² Звесткі пра сям'ю Пятровічаў дапамаглі выявіць супрацоўнікі Каўнаскага гістарычнага архіва Літоўскай ССР Ю. Пятраўскас і Г. Куцкайлене.

Вось у гэтай вялікай, але дружнай сямейцы і правёў свае незабыўныя ковенскія дні наш пясняр.

Здаецца, не было ў Коўне такой драбніцы, якой бы Пятровічы не паказалі Багушэвічу, на якую не звярнулі б увагу. Усе дні яны былі неадлучныя ад яго, усюды хадзілі разам, і наш пясняр пачуваў сябе ў іх асроддзі шчаслівым чалавекам. Пачуцці яго ў тых дні брлілі моцна, узнісла, пісалася лёгка, пльынна, думкі самі клаліся на паперу. Упершыню ў сваім жыцці Багушэвіч падпісаў свае творы ўласным прозвішчам. Вялікі знаўца і прыхільнік музычнага выхавання, ён у першую чаргу праспяваў гімн музычным здольнасцям юных Петравічанаў у экспромтах «Хто над жалезнай струной запануе» і «Каму дудка паслушна». Але найбольш глыбока, пафіласофску выказаў свае пачуцці Багушэвіч у вершы «Жыццё — вандроўка на чоўне па моры». У ім паэт параўноўвае самога Пятровіча са святым Пятром, Пятром-ключнікам, тым самым, які, паводле біблейскіх легендаў, ахоўвае рай...

Мабыць, сапраўды Пятровіч быў цудоўным чалавекам, калі і Багушэвіч, вельмі стрыманы на эмоцыі, не паскупіўся на пахвалу. Вось як усё гэта гучыць у вершы:

**Многім даецца раскоша без гора,
Вось яны й лічаць, што ўсё ім
даступна.
Лічаць сягоння, а заўтра ўжо
свята
Вераць, што будуць Пятром так**

**прыняты,
Як і ў Пятровічаў — без
выключэння!..
О, каб так стала! Даўно ўсе
цячэнні
Мора людскога чарнелі б
чаўнамі.
Першы да іх памчаўся б я з
вамі,
Бо тут я прыняты быў гэтак
сардэчна,
Што лепшага месца не грэба
мне вечна.**

І гэта не поза. Багушэвіч сапраўды быў гатовы ў любую хвіліну садзіцца зноў у лодку і веславаць у Коўна, да Пятровіча, дзе ён гэтулькі ўбачыў агульнай узаемнасці і разумення.

Ліпеньская 1897 года вандроўка дала Багушэвічу шмат уражанняў. Але яна была і трагічная. У дарозе Багушэвіч моцна застудзіўся, і зда-роўе яго, і без таго слабое, яшчэ больш пагоршала. Але і ў цяжкія пакутлівыя хвіліны ён не забываў сардэчнасці сяброў з Коўна. Пад уражаннем падарожжа Багушэвіч напісаў туррыстычную песню. Ковенская моладзь яе вельмі палюбіла, часта спявала на гарадскіх вуліцах і плошчах, розных вечарынах, ігрышчах, на пікніках на ўлонні прыроды. Песня гэтая паюнацку бадзёра кліча ўсіх, каму дарагая родная старонка, яе гісторыя, «браць у рукі кій дарожны» і ісці край свой родны вывучаць. Як гэта рабіў сам Багушэвіч і многія яго сучаснікі.

Уладзімір СОДАЛЬ.

¹ Крытае судна для перавозкі збожжя па раце.

АЛІМПІЙСКІ МЕДАЛЬ—МАРА ІРЫНЫ РАДНІНОЙ

ПАДАРУНАК СЫНУ

Чатырнаццаць тысяч гледачоў маскоўскага Палаца спорту ўсхвалявана сустралі пасля паўтарагадовага перапынку чэмпіёнаў свету і Алімпійскіх гульняў у парным катанні Ірыну Радніну і Аляксандра Зайцава, якія выступілі на турніры на прыз газеты «Нувель де Моску». Паказаўшы новую кароткую праграму, частку адвольнай з новымі ў сусветным катанні элементамі, яны закончылі сваё выступленне слаўтай «Калінкай». Сваім імклівым катаннем праслаўленая пара прымусіла ўсмісціцца, ці быў увогуле ў яе хоць бы тыдзень без выхаду на лёд.

Але напамнім, што летась 23 лютага ў 28-гадовай Ірыны Радніной, дзесяціразовай чэмпіёнкі свету і двухкратнай алімпійскай чэмпіёнкі, нарадзіўся сын, а 21 сакавіка маладая мама прабегла свой першы крос па набярэжнай Масквы-ракі. У красавіку Радніна са сваім мужам і спартыўным партнёрам Аляксандрам Зайцавым выйшла на лёд.

Упершыню пасля перарыву гледачы іх убачылі ў лістападзе, у час турніру мацнейшых фігурыстаў свету на гарадах Японіі. Японская газета «Майнідзі» пісала: «Радніна і Зайцаў, якія выступілі пасля гадовага перапынку, каталіся на невывалай хуткасці, паказалі здзіўляючую сіхроннасць і дынамічнасць рухаў пры выкананні розных элементаў». Газета «Токіо сімбун», па ініцыятыве якой праводзіліся гэтыя паказальныя выступленні, адзначыла: «Сёлетнія выступленні, асабліва майстроў парнага катання, дзе сустракаліся ранейшыя і новыя

чэмпіёны свету, сталі свайго роду прыкідкай перад зямляй Алімпіадай-80. Радніна і Зайцаў зноў зачаравалі гледачоў сваім цудоўным катаннем і, калі меркаваць па рэакцыі захопленых гледачоў, пераўзышлі амерыканскую пару Тай Бабілонія і Рэндзі Гарднер».

У Маскве я спытаў у Ірыны Радніной, якое ўражанне зрабілі на яе сёлетнія чэмпіёны?

— Мне здаецца, што Бабілонія і Гарднер былі далёка ад сваёй лепшай формы. Вядома, да Лэйк-Плэсіда час яшчэ ёсць, але і мы мяркуюем удасканалваць сваю праграму.

— Ці збіраліся вы змяніць стыль вашага катання, улічваючы свой узрост і спартыўны стаж?

— Не, стыль застаўся ранейшым, — адказвае Аляксандр Зайцаў. — Хуткасць і напор. Змянілася толькі наша праграма. Яна тэхнічна стала яшчэ больш складанай. У яе ўключаны тры новыя падтрымкі. Гэта наша сумесна з трэнерам Таццянай Тарасвай, знаходка.

— Ці можна назваць вашы новыя падтрымкі звышскладанымі элементамі?

— Бадай, так, — працягвае Зайцаў. — Нас пытаюць: «Чаму ў вашай праграме няма скачка «каўфман»?». Але мы не лічым яго звышскладаным. «Каўфман» выконваецца толькі за кошт спрыту партнёра. Па-мойму, намнога складаней рабіць падкрутку. Падкінуць партнёра, злавіць яе і падстрахаваць — гэта і больш цяжкае і, можна сказаць, больш «парнае» практыкаванне. Тут узаемадзейнічаюць абодва партнёры.

— Як размеркаваны цяпер ваш дзень?

— Мы ўстаём, калі прачынаецца сын, звычайна гадзін у сем. У дзесяць пачынаем трэніроўку, к дванацці пакаідаем лёд. Адвожу Ірыну дамоў, а сам еду на заняткі. Пасля таго, як мы скончылі інстытут фізкультуры, я паступіў у Акадэмію грамадскіх навук. Калі ў акадэміі няма заняткаў, заўсёды знаходзяцца іншыя справы: трэба з'ездзіць у атэль, дае нам шпюць касцюмы, пайсці на праслухоўванне новай музыкі. Потым абед, гадзіна-дзве адпачынку — і ў шэсць гадзін мы зноў на лёдзе. З дзевяці свабодныя. Раней хадзілі ў гэты час у госці, у тэатр, у кіно. Цяпер сябры ходзяць да нас, а тэатр і кіно — святочная падзея. Нічога не зробіш — наш цяперашні расклад дыктуе сын.

— Дарэчы, аб музыцы і касцюмах. Якую вы выбралі ў гэтым сезоне музыку? Якія ў вас будуць уборы?

— Музыка, як звычайна, савецкіх кампазітараў: Гладкова, Свірыдава і Пахмутавай. Гэта чыстая мелодыя. За шэсць гадоў сумесных выступленняў мы толькі раз каталіся пад песню — «Калінку». З касцюмамі больш складана. Напрыклад, эскіз выдатны, і касцюм прыгожа выглядае ў майстэрні, а на лёдзе губляецца. І даводзіцца ад яго адмаўляцца. Таму шыем мы з запасам — на ўвесь сезон. Мы з Ірынай людзі «салідныя», і касцюмы ў нас салідныя: чорныя, цёмна-сінія, але будзе і блакітны, а магчыма, і чырвоны.

Упрыгажэнняў на іх амаль няма.

— Вяртанне Ірыны на лёд — вялікая сенсацыя. У сусветным фігурным катанні я не памятаю прыкладу, калі маладая маці зноў надзявала каліны нацыянальнай зборнай.

— Маёй жонцы, нягледзячы на яе тытулы і званні ў спорце, заўсёды даводзілася ісці па самых цяжкіх дарогах. У 1972 годзе яна адразу пасля перамогі на Гульнях у Сапара засталася без партнёра (Аляксей Уланаў пайшоў працаваць у трупы Ленінградскага балета на лёдзе). У 1974 годзе мы перайшлі да другога трэнера, і многія гэты наш крок успрынялі скептычна. І нарэшце, нараджэнне сына. А ўжо ж дзесяць гадоў, як Ірына — першая ледзі ў парным катанні. Пастаянны прыклад і ўзор для пераймання. Апрача фізічнай, яна нясе і каласальную псіхалагічную нагрузку.

— За дзень да ўрачыстага закрыцця зіміх Гульняў вашаму сыну споўніцца год, што вы хочаце прывесці яму з ЗША ў падарунак?

— Залаты медаль чэмпіёнаў Алімпійскіх гульняў. Калі мы сабраліся на Алімпіяду, то збіраемся перамагчы.

Віталь МЕЛІК-КАРАМАЎ.

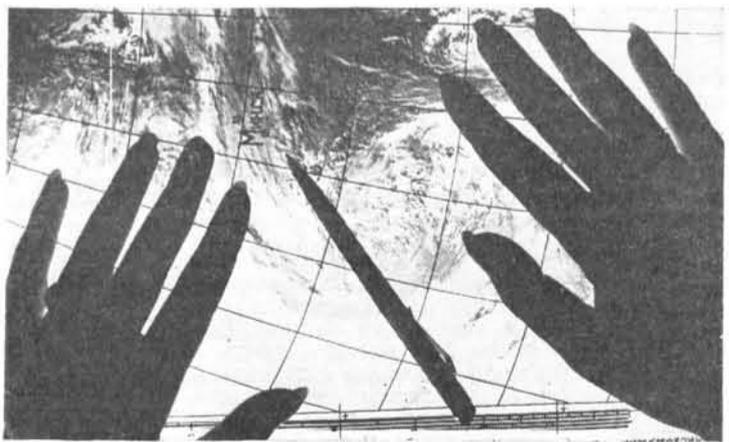
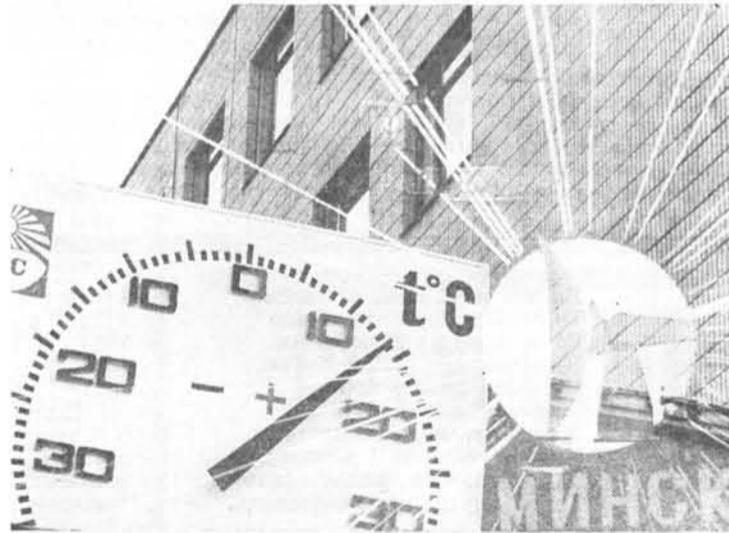
Калі вяртаўся гэты нумар, сталі вядомы імёны пераможцаў першынства кантыненту па фігурнаму катанню, якое адбылося ў шведскім горадзе Гётэборгу. Залаты медаль і званні абсалютных чэмпіёнаў Еўропы зноў заваявалі савецкія спартсмены Ірына Радніна і Аляксандр Зайцаў.

Працаўнікі палёў, авіятары, вадзіцелі, будаўнікі, прадстаўнікі многіх іншых прафесій кожную раніцу чакаюць па радыё паведамленняў аб надвор'і. Для іх вельмі важна знаць: будзе дзень сонечным ці дажджлівым, як доўга працягнецца непагадзь. Не менш важна пацучь прагноз надвор'я чалавеку, які збіраецца ў камандзіроўку або ў водпуск. А «робяць надвор'е» для рэспублікі ў беларускім Гідраметэацэнтры, будынку якога, увенчанага мноствам незвычайных антэн, размясціліся непадалёку ад галоў-

нага проспекта сталіцы — Ленінскага.

Больш за паўстагоддзя беларускай метэаслужбе. Адышоў у мінулае час, калі метэаінфармацыя апрацоўвалася ўручную. Цяпер гэтую складаную работу выконваюць электронныя вылічальныя машыны. Па тэхнічнай аснашчанасці Гідраметэацэнтр БССР — адзін з лепшых у краіне. Тут упершыню была створана комплексная аўтаматызаваная сістэма збору і апрацоўкі метэаралагічных даных. Гэта дазваляе беларускім сіноптыкам паспяхова абслу-

гоўваць прадпрыемства і арганізацыі народнай гаспадаркі, чья дзейнасць немагчыма без ведання дакладнага прагнозу надвор'я.
НА ЗДЫМКАХ: у машынай за-

ле ЭВМ сабраліся супрацоўнікі аддзела лічбавых прагнозаў і праграм бюро надвор'я; надвор'е сёння; апрацоўка спадарожнікавай інфармацыі.
Фота Ч. МЕЗІНА.

У вашу калекцыю

У альбомах філатэлістаў з'явіліся дзве новыя маркі, прысвечаныя самаму працягламу ў гісторыі 175-сутачнаму палёту савецкіх касманаўтаў У. Ляхава і В. Руміна. Маркі складаюць у цэлым адзін малюнак. У левым кутку мініяцюры адлюстраваны тэлеэкран з партрэтамі членаў экіпажа. Тут жа напісаны тэкст «175 сутак у космасе. 25.11.79—19. VIII.79 г.» Цікава, што адным з аўтараў мастакоў з'яўляецца лётчык-касманаўт ССР У. Джанібекаў.

Міністэрства сувязі ССРП працягвае выданне марак серыі «Віды спорту Алімпіады-80». З 1977 года ў гэтай серыі ўбачылі свет шэсць выпускаў марак з 23-ма сюжэтамі. У апошнім выпуску на пяці мініяцюрах прадстаўлены спартыўныя гульні.

Памятная паштовая мініяцюра з адлюстраваннем кадара кінафільма «Браняносец «Пацёмкін», канверт і памятнае штэмпель з юбілейным тэкстам выданы ў юбілейным для савецкага кіно годзе.

Адкрыццю метрапалітэна ў Ташкенце прысвечыў сваю работу мастак В. Мартынаў. У цэнтры яе ў абрамленні ўзбекскага нацыянальнага арнамета адлюстраваны падземны вестыбюль станцыі «Плошча імя У. І. Леніна». Тэкст маркі надзены на рускай і ўзбекскай мовах.

50-я гадавіна прыняцця першага пяцігадовага плана развіцця народнай гаспадаркі ССРП адзначана выпускам паштовага блоку, на якім сімвалічна адлюстраваны дасягненні нашай дзяржавы за гады савецкіх пяцігодкаў.

Адзначаючы 100-годдзе з дня нараджэння вядомага дзеяча англійскага рабочага руху, першага савецкага консула ў Англіі Джона Макліна (1879—1923), Міністэрства сувязі ССРП выпусціла паштовую марку з яго партрэта. Вялікай папулярнасцю ў філатэлістаў карыстаецца тэма «мастацтва». Нядаўна калекцыянеры паклалі ў свае альбомы пяць мініяцюр пад агульнай назвай «Кветкі ў творах рускага і савецкага жывапісу». На марках — рэпрадукцыі карцін са збораў Дзяржаўнага рускага музея ў Ленінградзе, Дзяржаўнай Трацякоўскай галерэі, прыватных калекцый. Прадстаўлены палотны І. Крамскога — «Флоксы», К. Каровіна — «Бэз», С. Герасімава — «Званочкі», П. Канчалюскага — «Ружы». На адной з марак — рэпрадукцыя палатна «Кветкі і фрукты» ўраджэнца Беларусі М. Хруцкага.

25-годдзю асваення цаліны Міністэрства сувязі ССРП прысвяціла выпуск арыгінальнага блоку з адлюстраваннем медалі за асваенне цалінных зямель, камсамольскай пудэўкі і вокладкі кнігі Л. Брэжнева «Цаліна».

Л. КОЛАСАЎ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80; 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдання ЦК КП Беларусі.
Зак. 170.